

OGÓLNOPOLSKI TYGODNIK GOSPODARCZY

INFORMATOR PRZEDSIĘBIORCY PRYWATNEGO

SPIS RZECZY

ROK I. Nr 9. WARSZAWA 22. V. 1949. Cena 50 zł

CORAZ większa ilość ogólnopolskich układów zbiorowych dla przemysłu prywatnego wchodzi w życie, zamykając w ten sposób pierwszy etap prac na tym odcinku. Etap ten jest właściwie punktem wyjścia do okresu dalszego wprowadzenia w życie zawartych układów. Obydwie strony kontrahujące zdawały sobie sprawę z tego, że układy te nie będą miały charakteru idealnego rozwiązania wszelkich trudnych problemów, jakie na odcinku płacy i pracy powstają i będą powstawać. To jednak, co zostało dokonane, jest poważnym osiągnięciem, którego nie wolno zmarnować. Praktyka wykaże, o ile słuszne było podejście kontrahentów do zagadnienia; co jest elementem trwałym i dobrym układów, a co trzeba będzie zmienić. Zmiany takie, na podstawie obustronnego porozumienia, zawsze będą możliwe do przeprowadzenia, czy to przez podpisanie dodatkowych protokółów do układu, czy przez wypowiedzenie poszczególnych jego postanowień i zastąpienia ich sformułowaniami, jakich domaga się praktyka życiowa.

Poważną rolę do odegrania w tym zakresie mają odpowiednie organy Związków Zawodowych, Związki Zrzeszeń i Zrzeszenia Prywatnego Przemysłu oraz Izby Przemysłowo-Handlowe. Dokładna znajomość przepisów prawnych z zakresu prawa pracy, zgłębienie tekstu układu nie tylko w g jego interpretacji czysto gramatycznej, ale przede wszystkim przy wzięciu pod uwagę jego „racji bytu" na tle całokształtu polityki gospodarczej Państwa da możność udzielenia wyjaśnień na, liczne z pewnością, zapytania z terenu. Jest to jedno z ważnych zadań, jakie stoją przed wymienionymi jednostkami samorządu gospodarczego. W związku z tym konieczną jest rzeczą rozwinięcie przez nie odpowiedniej akcji popularyzującej układy wśród przedsiębiorców prywatnych celem dokładnego zapoznania ich z tekstem i przesłankami zasadniczymi, na których opiera się układ dla danej branży.

Najważniejsza i największa jednak praca musi być dokonana na terenie poszczególnych zakładów pracy. Szczęśliwe i dobre zrealizowanie poszczególnych postanowień układu w podstawowej komórce życia gospodarczego — jaką jest przedsiębiorstwo przemysłowe — zapewni normalny bieg pracy, da możność uniknięcia wszelkich zatargów, odciąży organy nadrzędne związkowe i zrzeszeniowe od dodatkowych kłopotów.

Do wykonania tej pracy powołany jest pracodawca i rada zakładowa wzgl. delegat. Pracodawca musi gruntownie przestudiować treść układu, rozpatrzeć tabele płac i tabele zaszeregowań, skonfrontować z istniejącym stanem rzeczy w zakładzie pracy i wspólnie z radą zakładową wzgl. delegatem przystąpić do przeszeregowania pracowników zgodnie z nomenklaturą i podziałem na grupy, wymienione w nowym układzie.

Rada Zakładowa, wg brzmienia dekretu o radach zakładowych, występuje również w danym wypadku nie tylko jako przedstawicielstwo pracownicze pracowników danego zakładu pracy, ale jednocześnie jako „organ pracowniczych Związków Zawodowych", których najwyższe władze dany układ podpisały. Uprawnienia te muszą być przez pracodawców honorowane. Harmonijna współpraca z radą zakładową lub delegatem przy zaszeregowywaniu pracowników ma kapitalne znaczenie dla ułożenia się stosunków na terenie danego przedsiębiorstwa. Wszelkiego rodzaju konflikty i ostre zatargi są wysoce niepożądane, jako wprowadzające element rozdrażnienia, odbijający się niekorzystnie na sytuacji obydwu stron. O ile jednak powstały spór rozwinie się tak dalece, że w ramach zakładu pracy nie będzie mógł być rozwikłany, należy iść do bezpośrednio nadrzędnych organów każdej strony, bez przeskakiwania instancji, celem polubownego jego zlikwidowania. Przy stopniowym oddalaniu się od samego ośrodka zaognienia problem powstały może być spokojniej i bardziej wszechstronnie rozważony i droga wyjścia z impasu szybciej znaleziona. Bardziej pożądanym jest jednakże tak dokładne wyjaśnienie sobie wzajemnego stanowiska i rozważenie obustronnej argumentacji, ażeby nie trzeba było „wychodzić" z zatargiem poza zakład pracy, a zlikwidować go „na swoim podwórku".

Poza kwestią zaszeregowania część ogólna układu nakłada na pracodawcę szereg obowiązków, które powinien on sobie dobrze zapamiętać i realizować, ażeby nie mieć niepotrzebnych upomnień, ze strony przedstawicielstwa pracowniczego. Obowiązki te obciążają wszystkich pracodawców prywatnych, są związane z całą nową strukturą życia państwowego. W przeważającej większości wypadków pracodawca prywatny zdaje sobie dobrze sprawę z tego, że świadczenia te, może nieraz finansowo istotnie ciężkie, dają jednak wzamian efekt w postaci podnoszenia stopy życiowej i umysłowej pracownika, co oczywiście widoczne jest w rezultatach jego pracy.

Reasumując — należy zsynchronizować wysiłki pracodawców i rad zakładowych z działalnością instruującą ew. arbitrażową odpowiednich władz związkowych i samorządowych celem zapewnienia jak najbardziej harmonijnego przejścia z systemu indywidualnych wzgl. lokalnych układów o pracę do systemu układów ogólnopolskich również na gruncie sektora prywatnego.

J. KWIATKOWSKI

ZAGADNIENIA OGÓLNE

Prywatna gospodarka niemiecka w strefie radzieckiej

Uchwały Poczdamskie z dnia 2 sierpnia 1945 r. zawierają m. in. postanowienie, że odbudowa gospodarki niemieckiej winna dokonać się na podstawach demokratycznych. Zgodnie z tym ..... należy gospodarkę niemiecka zdecentralizować w celu usunięcia nadmiernej koncentracji potęgi gospodarczej, wyrażającej się w szczególności pod postacią karteli, syndykatów, trustów i innych form monopolizacji".

W przeciwieństwie do zachodnich stref okupacyjnych, żądanie umowy poczdamskiej zostało w strefie radzieckiej spełnione. Dowodzą tego zmiany strukturalne dokonane w tej strefie w wyniku zgodnych postanowień zarówno władzy okupacyjnej, jak i administracji niemieckiej. Do najważniejszych przeobrażeń należą następujące:

1. REFORMA ROLNA.

Reformę rolną przeprowadzono na podstawie rozporządzeń wydanych przez zarządy krajowe w poszczególnych krajach strefy radzieckiej. Istotnych różnic między rozporządzeniami obowiązującymi w Marchii Brandenburskiej, w prowincji Sachsen-Anhalt, w Saksonii, Turyngii i Meklenburgii — nie ma. We wszystkich tych krajach wywłaszczone zostały posiadłości ziemskie: 1) przestępców wojennych, 2) aktywnych przywódców hitlerowskich i obrońców partii hitlerowskiej, 3) wszelkie posiadłości ziemskie powyżej 100 ha. Przydział ziemi nastąpił w sposób odpłatny. Nowe gospodarstwa chłopskie nie mogą być dzielone, ani też w całości lub części sprzedawane, wydzierżawiane, ani zastawiane. Nowa własność chłopska nie jest już własnością według prawa cywilnego, lecz podlega prawno-publicznym ograniczeniom. W wypadku gdyby miała być przeniesiona inaczej, aniżeli drogą dziedziczenia, przypada zawsze na powrót Funduszowi Ziemi.

Przez reformę rolną zostało wywłaszczonych 7.000 junkrów, obszarników i aktywnych hitlerowców. Ponad 400.000 drobno-rolnych i bezrolnych chłopów otrzymało przydział ziemi.

2. NACJONALIZACJA PRZEMYSŁU.

Pełne wywłaszczenie nastąpiło tylko w jednej dziedzinie, mianowicie w górnictwie. We wszystkich krajach radzieckiej strefy okupacyjnej nastąpiło przekazanie na rzecz Państwa (bez odszkodowania) wszystkich zakładów wydobycia węgla i innych bogactw kopalnianych, jak również pokładów węgla, rud i minerałów.

Wywłaszczenie kopalń i bogactw kopalnianych ma o tyle szczególne znaczenie, że w ten sposób, poraz pierwszy, w całej gałęzi przemysłu została zasadniczo zlikwidowana własność prywatna środków produkcji. We wszystkich innych gałęziach przemysłu podstawą wywłaszczenia był fakt, iż dany obiekt stanowił własność bądź 1) koncernu lub innej organizacji monopolistycznej, bądź 2) aktywisty hitlerowskiego lub przestępcy wojennego. Tylko obiekty tych 2 typów zostały znacjonalizowane.

Jak z tego wynika, nacjonalizacja miała zasięg raczej wąski, jeśli chodzi o reformę pod kątem widzenia socjalistycznego przekształcenia gospodarki. W stosunku do całkowitej liczby przedsiębiorstw przemysłowych, sięgającej 40.000, wywłaszczono ogółem 9.281 przedsiębiorstw. Mimo wszystko jednak, udział zakładów uspołecznionych w wartości produkcji przemysłowej wynosił w trzecim kwartale 1948 r. — 55%.

3. REFORMA BANKOWA.

W roku 1945 zamknięto wielkie banki prywatne. W rzeczywistości oznaczało to nacjonalizację gospodarki bankowej i kredytowej, bowiem działalność zamkniętych banków prywatnych nie została ponownie dopuszczona. Na ich miejsce wstąpiły nowe, już nie — prywatne instytucje bankowe.

4. GOSPODARKA PLANOWA.

Wprowadzenie zasad gospodarki planowej ograniczyło w sposób istotny prawo swobodnego dysponowania przez właścicieli środkami produkcji. W strefie radzieckiej właściciel prywatny nie może postępować z środkami produkcji według własnego uznania. Nie może wytwarzać czego chce, ponieważ o tym decyduje Plan. Nie może sprzedawać komu chce, bowiem sprawę tę reguluje plan rozdziału. Nie może zmniejszać lub powiększać swego przedsiębiorstwa według własnej decyzji, bowiem określenie zdolności produkcyjnej posiada istotne znaczenie dla Planu.

Zasady gospodarki planowej mają doniosłe znaczenie dla struktury gospodarczej strefy radzieckiej, bowiem przy ich użyciu dokonuje się przekształcenie stosunków ekonomicznych. **(K)**

Budownictwo prywatne w Z. S. R. R.

Wobec ogromu zniszczeń wojennych (1.209.000 domów mieszkalnych uległo zniszczeniu!) Związek Radziecki zmobilizował wszystkie rozporządzalne siły dla przyspieszenia dzieła odbudowy. W szczególności pod koniec ubiegłego roku uruchomiono pożyczki państwowe na budowę indywidualnych domów mieszkalnych, co ma umożliwić uzyskanie w okresie Planu Pięcioletniego 12 milionów m. kw. powierzchni mieszkalnej.

Najwyższa Rada Z. S. R. R. wydała dekret, stanowiący, że **„każdy obywatel i każda obywatelka Związku Radzieckiego ma prawo do zakupu lub budowy dla siebie, jako własność osobista, domu parterowego lub jednopiętrowego, posiadającego od jednego do pięciu pokojów, zarówno w mieście jak i poza miastem".**

Rada Ministrów Z. S. R. R. nałożyła na podległe władze obowiązek wyznaczania obywatelom działek pod budowę indywidualnych domów mieszkalnych — w zależności od rozmiarów budynku i warunków miejscowych, w granicach następujących norm: w miastach — od 300 do 600 m2, poza miastami — od 700 do 1.200 m².

Działki przydzielane będą bezterminowo, za odpowiednią rentą, zaś wzniesione na nich domy stanowić będą własność osobistą budujących. **(Kt)**

Zniesienie Instytutu Gospodarstwa Narodowego

Instytut Gospodarstwa Narodowego został zniesiony z dniem 29 kwietnia 1949 r. zgodnie z dekretem z dnia 28 kwietnia 1949 r. (Dz. U. poz. 186). Zakres działania IGN przeszedł na Główny Urząd Statystyczny.

PRZEMYSŁ I ZRZESZENIA PRZEMYSŁOWE

Działalność prywatnego przemysłu chemicznego w 1948 r.

Pod względem liczby przedsiębiorstw rok 1948 nacechowany był wielką płynnością liczby przedsiębiorstw. Wpłynęły na to następujące okoliczności:

1) Na skutek zarządzonego przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu rozgraniczenia przemysłu i rzemiosła, Zrzeszenia przekazały Izbom Rzemieślniczym 352 przedsiębiorstwa. Ponieważ stan przedsiębiorstw zarejestrowanych w Zrzeszeniach na dzień 1.I.1948 r. wynosił 1.684 zakładów przeto do rzemiosła odeszło ich 20,9%. Podkreślić przy tym należy, że ubytek tych przedsiębiorstw posiadał dla całości prywatnego przemysłu chemicznego mniejszą wagę, niżby to wynikało z liczb powyżej podanych, gdyż z natury rzeczy, przedsiębiorstwa przekazane do rzemiosła należały do mniejszych, zatym ubytek ich w nieznacznym tylko stopniu odbił się na stanie zatrudnienia i obrotach.

2) Dosyć poważną pozycję stanowił ubytek 345 przedsiębiorstw, które zlikwidowały się z różnych powodów.

3) Do dalszych przyczyn należały trudności finansowe, trudności zbytu spowodowane przez okólnik nr 10 i analogiczny okólnik „Społem", w pewnej liczbie przypadków domiary podatkowe, wreszcie trudności lokalowe i inne. Terenowo likwidacja najsilniej wystąpiła na terenie Ziem Odzyskanych, tj. na terenie Zrzeszeń Wrocławskiego, Szczecińskiego i częściowo Gdyńskiego.

4) Do Zrzeszeń przemysłowych innych branż przekazano wg. właściwości 54 przedsiębiorstwa tj. 3,2% ogólnego stanu z 1.I.48 r.

Pomimo trudności, na jakie napotyka prywatny przemysł chemiczny, w okresie sprawozdawczym zanotować należy dość poważną liczbę przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych — 314 firm tj. 18,6% stanu ogólnego z 1.I.48 r.

Zaznaczyć jednak należy, że w pozycji powyższej nie wszystkie firmy należały do kategorii nowopowstałych, lecz część tej liczby stanowiły firmy już dawniej istniejące, które dopiero w roku sprawozdawczym zostały ujęte w ewidencji Zrzeszeń terenowych.

W wyniku wyżej omówionych zmian, stan firm na koniec roku sprawozdawczego wynosił 1.087 firm, tj. 64,54% stanu z dnia 1.I.1948 r., za tym ogólny spadek wynosił 35,46%. Nie biorąc pod uwagę 314 firm, które przybyły w okresie sprawozdawczym, bezwzględny ubytek firm wynosił 751 firm, co stanowi 44,6% stanu z dnia 1.I.1948 r. Najsilniejszy spadek zaznaczył się w Zrzeszeniu Wrocławskim ca. 60%, a najmniejszy w Zrzeszeniu Warszawskim ca 14%.

Stan zatrudnienia z natury rzeczy wykazuje również zmiany, analogiczne do zmian stanu firm.

Zaopatrzenie w surowce prywatnego przemysłu chemicznego w roku 1948 charakteryzuje fakt, że na 46,142 tony zapotrzebowanych 102 różnych surowców uzyskano tylko 6.320 ton, co stanowi 13,7% ogólnego zapotrzebowania (bez przydziałów indywidualnych, przyznawanych firmom bezpośrednio przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu).

Stan zaopatrzenia w surowce w I, a szczególnie w II kwartale był znacznie lepszy od przeciętnej całorocznej, natomiast pogorszył się w III, a zwłaszcza w IV kwartale 1948 r. W kwartale tym otrzymano tylko 9 rodzai surowców.

W okresie sprawozdawczym prywatny przemysł chemiczny wykonał po raz pierwszy plan produkcji, który był zgodnie z poleceniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu sporządzony przez Związek Zrzeszeń Prywatnego Przemysłu Chemicznego w połowie 1947 r. Plan ten okazał się realny, gdyż w przeciągu całego 1948 r. wykonano produkcję w wysokości 58.000 ton (90,55% ilości przewidywanej przez Zrzeszenia) oraz w zaokrągleniu 19 miljardów złotych (82,73% wartości przewidywanej przez Zrzeszenia). Dynamikę rozwojową produkcji prywatnego przemysłu chemicznego charakteryzują następujące cyfry:

	Rok 1947	Rok 1948	
	wykonanie	Plan	wykonanie
Ilość produkcji w tys. ton	39	64	58
Wartość produkcji w miliardach zł.	13	23	19

Wahania wielkości i wartości produkcji w poszczególnych kwartałach charakteryzuje następujące zestawienie:

Produkcja	I kwart.	II kwart.	III kwart.	IV kwart.	Rocznie	Stos. % IV — I kw.
Wielkość w tonach	15.025	16.946	14.336	11.556	57.863	76,91
Wartość w mil. zł	4.476	5.131	5.005	4.241	18.853	94,75

Pod względem tonażu na pierwszym miejscu wymienić należy grupę wyrobów tłuszczowych w zaokrągleniu 17.000 ton — co stanowi 29.34% całości produkcji. Na drugim miejscu grupę farb, emalii, lakierów ca. 15.000 ton — 26,66%, następnie grupę wyrobów nieorganicznych ca. 2.900 ton — 5,00%, oraz grupę wyrobów suchej destylacji drewna i żywicznych 2.200 ton — 3,75% wreszcie inne wyroby ca. 16.000 ton — 27,34%. Nieco odmienny obraz daje uszeregowanie grup wg. wartości produkcji. Na pierwszym miejscu stoi również grupa wyrobów tłuszczowych ca. 4,8 miliardów złotych — 25,34% całości produkcji, na drugim miejscu grupa farb, emalii, lakierów ca. 4,5 miliard. złotych — 24,07% na trzecim miejscu grupa wyrobów kosmetycznych ca. 2,3 miliardy złotych — 12,13%, na czwartym grupa tworzyw sztucznych i grupa wyrobów gumowych i ebonitowych o wartości ca. 1,3 miliardów złotych — 6,86% i 6,85% wreszcie grupa innych wyrobów ca. 3,2 miliardów złotych — 17,07%. Terenowy rozkład produkcji pod względem tonażu przedstawia się następująco: na pierwszym miejscu wymienić należy Zrzeszenie Warszawskie — 30,30% całości produkcji, na drugim Katowickie — 18,87%, na trzecim Poznańskie — 12,06%, na czwartym Gdyńskie — 10,01%, na piątym Częstochowskie — 7,13%, na szóstym Krakowskie — 7,09%, na siódmym Łódzkie — 4,68%, na ósmym Lubelskie — 3,52%, na dziewiątym Wrocławskie — 2,55%, na dziesiątym Rzeszowskie — 1,95% i na jedenastym Szczecińskie — 1,84%.

Pod względem wartości produkcji rozkład terenowy przedstawia się następująco: na pierwszym miejscu znajduje się również Zrzeszenie Warszawskie — 42,33%, na drugim Poznańskie — 12,90%, na trzecim Krakowskie —10,73%, na czwartym Katowickie — 8,03%, na piątym Gdyńskie — 7,62%, na szóstym Łódzkie — 5,99%, na siódmym Częstochowskie — 5,39%, na ósmym Lubelskie — 2,62%, na dziewiątym Wrocławskie — 2,52%, na dziesiątym Szczecińskie — 1,19%, na jedenastym Rzeszowskie — 0,68%.

Dynamikę poszczególnych grup produkcji charakteryzują liczby procentowe wykonania planu. Uszeregowanie poniższe oparte jest na wykonaniu ilościowym, gdyż wykonanie wartościowe nie da-

łoby równie jasnego obrazu ze względu na niedające się ściśle wyeliminować, a zachodzące, aczkolwiek niezbyt znaczne różnice cen. Na pierwszym miejscu wymienić należy grupę wyrobów kosmetycznych — 140,42%, na drugim gazy przemysłowe — 138,95%, na trzecim wyroby nieorganiczne — 129,06%, na czwartym farby, emalie, lakiery — 127,41%, na piątym wyroby suchej destylacji drewna i żywicznych — 117,75%, na szóstym wyroby organiczne uszlachetnione — 115,67%, na siódmym wyroby inne — 95,11%, na ósmym wyroby gumowe i ebonitowe — 94,89%, na dziewiątym tłuszczowe 76,47%, na dziesiątym tworzywa sztuczne — 68,24%, na jedenastym wyroby farmaceutyczne — 27,20%.

Nie jest rzeczą przypadku, że na pierwszym i drugim miejscu znalazły się grupy wyrobów kosmetycznych i gazów przemysłowych. Pierwsza z nich, w bardzo małym stopniu opiera się na surowcach przydziałowych, druga zaś dostarczając całość swej produkcji przedsiębiorstwom państwowym miała surowce zapewnione. Podkreślić należy również wysoki procent wykonania planu w grupie wyrobów tłuszczowych, pomimo wielkich trudności w zaopatrzeniu w tłuszcze techniczne. Jeżeli uwzględnić przy tym, że prywatny przemysł chemiczny w przeciągu całego okresu sprawozdawczego nie miał zapewnionej bazy surowcowej, a zapotrzebowanie w surowce przydziałowe było bardzo zmienne i silnie malejące w II półroczu, to można wyciągnąć wniosek, że ogólny procent wykonania planu był możliwy tylko dzięki wielkim wysiłkom prywatnego przemysłu chemicznego, co świadczy o jego żywotności i gospodarczym uzasadnieniu jego istnienia.

WŁADYSŁAW KOZŁOWSKI

PLAN PRODUKCJI PRYWATNEGO PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO NA ROK 1948 I JEGO WYKONANIE

	Grupa	Plan na rok 1948	Wykonanie planu w 1948 r. w ton.	% wyk. planu	Wartość prod. za 1948 r. w milj. zł
I	Wyr. nieorganiczne	2.243	2.895	129.06	497
II	Gazy przemysłowe	480	667	138.95	47
III	Nawozy sztuczne	3.588	—	—	—
IV	Prod. such. destyl. drewna i żywiczne	1.842	2.169	117.75	380
V	Produkty such. dest. węgla	406	—	—	—
VII	Wyroby organ. uszlach.	421	487	115.67	475
VIII	Wyroby farmaceut.	250	68	27.20	42
IX	Wyroby kosmetyczne	705	990	140:42	2.287
X	Wyroby tłuszcz.	22.198	16.977	76.47	4.777
XI	Wyroby gumowe i ebonitowe	1.470	1.395	94.89	1.291
XII	Tworzywa sztuczne	1.433	978	68.24	1.296
XIII	Materiały wybuch. i środki	41	—	—	—
XIV	Farby suche, malarskie, atramenty, emalie, lakiery.	12.105	15.424	127.41	4.533
XV	Zabawki	22	—	—	—
XVI	Inne wyroby	16.634	15.822	95.11	3.217
	Różne (usługi)	—	—	—	—
	Razem	63.838	57.872	90.65	18.853

Sytuacja przemysłu prywatnego wybrzeża w I kwart. 1949 r.

Stan ilościowy, liczba zatrudnionych pracowników i obroty prywatnych przedsiębiorstw przemysłowych w okręgu gdańskim na koniec roku 1948 przedstawiają się następująco:

przemysł	ilość przeds.	ilość prac.	obroty za rok 1948 w tys. zł.
mineralny	16	206	54.890
metalowy	25	432	330.400
elektrotechniczny	8	123	107.949
chemiczny i farmaceutyczny	46	365	695.451
włókienniczy	2	14	15.697
papierniczy	6	85	56.356
poligraficzny	2	8	9.103
skórzany	1	15	7.260
drzewny	28	287	150.352
przetworów rolnych i spożywczych	143	1523	2.344.057
odzieżowy	5	123	50.737
budowlany	70	2795	2.660.847
rybołówstwo	60	164	222.518
Razem	412	6140	6.705.617

Według stanu na dzień 31.XII.1947 r. w okręgu gdańskim było 616 prywatnych przedsiębiorstw przemysłowych (bez rybołówstwa) z ogólną liczbą 8163 pracowników. Oprócz likwidacji zakładów, spowodowanej rozbudową przemysłu uspołecznionego, na zmniejszenie się ilości przedsiębiorstw prywatnych wpłynęło przejście części zakładów do rzemiosła (w ilości ca 125) na skutek rozporządzenia Min. Przemysłu i Handlu o zmianie listy rzemiosł. Poważny ubytek zakładów nastąpił w przemyśle budowlanym i instalacyjno-sanitarnym (wykonawstwo robót), w którym w końcu roku 1947 czynnych było 158 przedsiębiorstw z ogólną liczbą 5288 pracowników. W innych przemysłach, jak przetwórczo-rolnym, chemicznym i papierniczym mimo znacznego spadku ilości przedsiębiorstw stan zatrudnienia obniżył się stosunkowo nieznacznie, bądź utrzymał się na dotychczasowym poziomie. W przemyśle metalowym i elektrotechnicznym ilość przedsiębiorstw wzrosła o 18 i 421 pracowników. W przemyśle drzewnym w roku 1949 nastąpił ubytek ilości zakładów i stanu zatrudnienia o przeszło 30%.

Obok zmian ilości zakładów i stanu zatrudnienia w poszczególnych branżach przemysłowych uwidaczniają się wewnętrzne przeobrażenia zmierzające do przejścia na produkcję wyrobów niemasowych, wymagająca specjalizacji i zdolności łatwego przestawienia się na wyrób artykułów, na które w danym momencie jest zapotrzebowanie.

Jako przemysł pomocniczy — przedsiębiorstwa prywatne mają poważną rolę do spełnienia i możliwości rozwoju uwarunkowane założeniami gospodarki planowej.

Wartość zgłoszonej do planu na 1949 r. produkcji przemysłu prywatnego woj. gdańskiego wynosi ponad 5 miliardów złotych, przy czym w niektórych branżach przewiduje się wzrost produkcji w stosunku do wykonanej w roku 1948. I tak np. w przemyśle spożywczym w branży wyrobów cukierniczych, mącznych, namiastek spożywczych i olejarskiej, łączna produkcja ma być większa o ponad 100%, w przemyśle fermentacyjnym o ca 23%.

Ujęcie całokształtu życia gospodarczego w ramy planu z biegiem czasu coraz sprawniej działającego, stawia przed przemysłem prywatnym nowe zadanie zharmonizowania i powiązania jego działalności z produkcją przemysłu uspołecznionego.

Objawem takiego ustawienia zadań gospodarczych są transakcje wiązane pomiędzy przemysłem państwowym a prywatnym. I tak np. w woj. gdańskim prywatny przemysł chemiczny przystąpił do wykonania w ramach umowy zawartej z Centralnym Zarządem Przemysłu Chemicznego zamówień na dostawę mydła. W przemyśle młynarskim działalność przedsiębiorstw prywatnych układa się w ramach polityki zbożowej kierowanej przez Polskie Zakłady Zbożowe. Przemysł rybny otrzymuje od Ministerstwa Żeglugi do przerobu poważne ilości importowanego surowca rybnego. Przemysł metalowy i elektrotechniczny Wybrzeża wykonuje 270 silników z ogólnego zamówienia państwowego skierowanego do tego przemysłu poprzez Centralę Handlowo-Techniczną. Wykonywane są również przez przedsiębiorstwa przemysłu elektrotechnicznego zamówienia stoczni na telemotory i inne urządzenia elektrotechniczne dla rudowęglowców. W przemyśle drzewnym sekcja wytwórców skrzyń i opakowań drzewnych otrzymuje zamówienia na dostawę skrzyń na eksport względnie na potrzeby rynku wewnętrznego. W innych gałęziach przemysłu prywatnego również uwidaczniają się tendencje do oparcia współpracy z przemysłem uspołecznionym na generalnych umowach na dostawę artykułów przemysłowych.

Jeżeli chodzi o sytuację prywatnego przemysłu woj. gdańskiego w I kwartale 1949 r., to w okresie tym obserwowane były pewne zahamowania w produkcji przedsiębiorstw, spowodowane zagadnieniem zmiany cen na artykuły przemysłowe.

Zawierane w tym okresie nowe zbiorowe układy pracy jak również podwyżka cen na niektóre surowce oraz zwyżka kosztów przewozów towarowych, zmieniły elementy kalkulacji przemysłowej. Jednakże podwyżka cen uzależniona jest od zatwierdzenia ich przez Biuro Cen przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu, które stojąc na stanowisku utrzymania poziomu cen z grudnia 1948 roku, wymaga szczegółowych uzasadnień przedstawianych elementów kalkulacji. Rozpracowanie tych zagadnień w szerszej płaszczyźnie zrzeszeń branżowych i ich związków, nasuwało szereg trudności hamujące bieżącą produkcję i zbyt. Sprawy te stopniowo są regulowane i należy spodziewać się, że już w najbliższej przyszłości cały przemysł prywatny wejdzie na tory normalnej działalności produkcyjnej.

BOŻYDAR GRĄZIEWICZ

Walka ze szkodnikami zbożowo-mącznymi (III)

Artykułem inż. Z. Daniela, naczelnika wydziału techniczno-instruktorskiego Biura Głównego Komisarza do zwalczania szkodników ziarna i przetworów zbożowych — kończymy cykl prac poświęconych temu zagadnieniu.

METODY ROZPOZNAWANIA PORAŻONEGO INSEKTAMI ZIARNA I MĄKI

1. Metody dające możność stwierdzenia porażenia ziarna i mąki można podzielić na dwa rodzaje — metody doraźne i metody laboratoryjne.

Metoda doraźna polega na stwierdzeniu obecności insektów w ziarnie i w mące przy pomocy zmysłów: smaku, węchu, dotyku i wzroku.

Każdy rodzaj ziarna czy mąki posiada specyficzne sobie cechy, jak kolor, zapach, gładkość, czy też szorstkość, wilgotność, temperaturę i smak. Cechy te dla pewnych rodzai ziarna i mąki są stałe, jeżeli ziarno wzgl. mąka znajdują się w stanie normalnym t. zn. jeśli cechy te nie są różne od tych, jakie są ustalone standartowo.

Przeprowadzając zatem badania doraźne, można ustalić cechy, jakie ziarno, czy mąka posiada w chwili ich badania. Jeśli np. wilgotność, zapach i smak danego ziarna, czy mąki są odmienne od normalnych cech, wskazuje to, że ziarno to i mąka są albo zagrożone zepsuciem względnie są już zepsute przez niszczącą działalność insektów.

Jest to z reguły spowodowane żerowaniem owadów, pleśni i różnych drobnych ustrojów i wskazuje, że szkodniki te znajdują się w ziarnie wzgl. w mące.

Pierwszą oznaką zakażenia ziarna czy mąki jest zwykle większa ilość owadów, unoszących się nad ziarnem, albo latających w magazynie względnie, wokół magazynu. Po stwierdzeniu ich obecności w magazynie, winno się poddać ziarno badaniu, które by wykazało stopień zakażenia. Nie mniej ważnym jest badanie pyłu i pozostałości oraz badanie szczelin i szpar.

Podwyższona temperatura ziarna czy mąki, jak również zwiększenie ich wilgotności, wskazuje z zasady na obecność owadów i roztoczy.

2. Obecność owadów występujących najczęściej w ziarnie i w mące można stwierdzić posługując się metodą doraźną w sposób następujący:

WOŁEK ZBOŻOWY (CALANDRA GRANARIA)

Próbkę ziarna wrzuca się do naczynia z wodą. Po zamięszaniu tego ziarna, ziarno zdrowe opada na dno naczynia, ziarno zaś zawołczone będzie pływać po powierzchni wody. Po przekrojeniu takiego ziarna, stwierdzić w nim można obecność larwy wołka.

Po przeszuflowaniu ziarna, lub odwianiu go na wialni sitowej wołek o ile jest w ziarnie ukazuje się na ziarnie świeżo odszuflowanym, lub w odpadach spod wialni.

Ziarna porażone wołkiem posiadają załomy zewnętrzne, powstające przez wygryzienie ich przez wołka żerującego w masie ziarna.

Ponadto ziarna porażone wołkiem posiadają okrągłe charakterystyczne otworki, które powstają wskutek wygryzania ich przez wydostające się z wnętrz ziaren młode wołki.

Jeżeli do ziarna podejrzanego na obecność wołka wstawimy kilka kawałków zagrzanej cegły lub kamieni owiniętych czystą wełnianą szmatą, to po pewnym czasie wołki gromadzą się koło nich.

Przez pozostawienie w kilku rozmaitych ciemnych i ciepłych miejscach magazynu, wilgotnych kupek zboża, wołek zwłaszcza po przezimowaniu wchodzi do tak pozostawionych kupek zboża.

Chcąc określić dokładniej obecność wołka w ziarnie należy przeprowadzić t. zw. próbę sitową. Wołek po odwianiu pozostaje w odsiewie.

ROZKRUSZEK MĄCZNY (TYROGLYPHUS FARINAE)

Ziarno w którym się on znajduje, posiada czasem różowo-fioletową barwę. Podczas obserwacji zboże wygląda tak, jak gdyby się poruszało, co jest spowodowane ruchem rozkruszka.

Mąka zaatakowana rozkruszkiem ma kolor zmieniony — szary, smak gorzki, zapach nieprzyjemny, słodkawo-miodowy, lub stęchły.

Chcąc stwierdzić obecność rozkruszka w mące należy z pobranej próbki mąki utworzyć stożkowaty kopczyk; po pewnym czasie kopczyk taki opadnie, sprawiając wrażenie, jak gdyby mąka sama rozsypała się na boki.

Inny sposób wykrycia rozkruszka w mące polega na tym, że podejrzaną mąkę umieszcza się na szkle, wyrównując jej powierzchnię.

Jeżeli rozkruszek jest w mące, to powierzchnia mąki po kilkunastu minutach staje się chropowatą. Jeżeli mąkę tą pokryje się szkiełkiem, to daje się po pewnym czasie zauważyć w niej zarysowujące się rowki.

MLIK MĄCZNY (EPHESTIA KUEHNIELLA)

Obecność jego można stwierdzić w ziarnie, czy w mące przez bezpośrednie spostrzeżenie go, jak również przez spostrzeżenie nitek pajęczyny, które zczepiają poszczególne ziarnka, czy też mąkę.

Mąka zaatakowana przez mlika jest zlepiana w grudki.

W młynach można stwierdzić jego obecność badając przewody maszyn, gdzie przez zbrylanie mąki, występuje często zatkanie tychże przewodów.

MOL ZIARNIK (TINEA GRANELLA)

Gąsienica jego wędruje po ścianach, gdzie w szczelinach lub wygryzionym przez siebie wgłębieniu tworzy kokon. Kokony takie są łatwe do zauważenia.

Ziarno zaatakowane molem, posiada w swojej masie kupki ziarna, jak gdyby osnute pajęczyną, stąd są one łatwe do zauważenia. Na zbitych grudkach gąsienica mola pozostawia odchody, w postaci drobnych białych kuleczek. Gdzie było dużo gąsienic, tam cała kupka zboża pokryta jest w dużej ilości pajęczyną mola.

MĄCZNIK MŁYNAREK (TENEBRIO MOLITOR)

Obecność jego w mące wskazuje larwa koloru żółtawego, b. twarda długości od 1 do 3 cm. Mąka zaatakowana nim posiada zapach stęchły.

PUSTOSZ-KRADNIK (PTINUS FUR)

O obecności jego świadczą kokony, przeważnie w szczelinach lub zagłębieniach ścian. Na ziarnie lub w mące występują jajka.

3. Metody laboratoryjne służą do dokładnego stwierdzenia obecności insektów w ziarnie, czy też w mące, oraz określenia stopnia porażenia ziarna.

Chcąc określić dokładnie obecność szkodników w ziarnie posługujemy się przeprowadzeniem próby sitowej. Przesiany odsiew, wysypuje się na papier, badając obecność tych czy innych owadów, oraz stwierdzając ich ilość przez przeliczenie ich w danej ilości próby.

Dokładne wyniki daje przeprowadzenie badań przez zastosowanie specjalnego kompletu naczyń posiadających dna z sitek o różnych wymiarach oczek, przyczem ostatnie sito posiada rozpiętość oczek, która wynosi 1 mm. Naczyńka układa się jedno na drugim, przyczem pierwsze górne naczynko posiada pokrywę. Ułożywszy sitka jedno na drugie, wsypuje się do pierwszego górnego sitka, małą część ziarna z pobranej we właściwy sposób próby ziarna, po czym naczynko przykrywa się pokrywą.

Przesiewanie ziarna powinno odbywać się dokładnie.

Przez przesianie zawartości próbki, wsypanej do górnego sitka, uzyskuje się segregację jej zawartości wg. wielkości oczek w poszczególnych sitkach. W wierzchnim sitku będą kamyki, słoma itp., niżej ziarno i większe owady, jeszcze niżej mniejsze owady, a na koniec w dolnych sitkach zbierze się pył, bardzo drobniutkie szkodniki, odchody różnych owadów itp.

Przeprowadzona w ten sposób próba pozwala nie tylko na stwierdzenie obecności owadów, lecz daje możność rozdzielenia ich. Chcąc np. obliczyć ilość wołków w danej próbie, wysypuje się zawartość sitka w którym znajdują się wołki, obliczając ilość wołków żywych i martwych na 1 kg. próby ziarna. Należy zwrócić uwagę, przy obliczaniu ilości wołków żywych i martwych na to, że wołek poruszony staje się na krótki okres czasu podobny do martwego. Po 2 — 5 minutach, wołek jednak o ile jest żywym, zaczyna się energicznie poruszać.

Nie stwierdzenie jawnego porażenia wołkiem ziarna, nie daje pełnej rękojmi, że ziarno jest wolne całkowicie od niego. Oprócz bowiem jawnego porażenia wołkiem istnieje ukryte porażenie wołkiem.

Oznaczenie stopnia ukrytego porażenia ziarna wołkiem, wzrokowo jest niemożliwe, z uwagi na to, że kolor zasklepionego otworka ziarna w którym samica wołka złożyła jajko, nie różni się od koloru ziarna. Chcąc więc oznaczyć stopień ukrytego porażenia ziarna wołkiem, należy uciec się do metody zezwalającej na zwiększenie się miejsc w których zostały złożone jajka, do rozmiaru i koloru łatwo dostrzegalnego dla oka.

Chcąc oznaczyć stopień ukrytego porażenia ziarna wołkiem, należy badanie przeprowadzić następująco:

Z pobranej we właściwy sposób próby ziarna, bierzemy maleńką próbkę 15 gramową, oczyszczamy ją z piasku, połamanych ziarenek, a także od wołka wzgl. innych szkodników.

Tak oczyszczoną próbkę ziarna wsypuje się w metalowe naczynko z dnem z siatki i opuszcza się je wraz ze znajdującym się w nim ziarnem, na 1 minutę w naczynie z wodą podgrzaną do temperatury 30° C.

W tym czasie miejsca w których zostały zniesione przez samicę wołka jajka, zaczynają szybko pęcznieć. Po upływie 1 minuty naczynko z ziarnem wyjmuje się z wody i w tymże samym naczynku, opuszcza się je również na 1 minutę w naczynie z 1% roztworem nadmanganianu potasu, który bierze się w stosunku 10 gramów na 1 litr wody. W roztworze tym, miejsca ziarna w których zostały złożone jajka przez samicę wołka, zabarwiają się prawie na kolor czarny, podczas gdy samo ziarno b. mało zmienia swą normalną barwę.

Po wyjęciu ziarna z roztworu nadmanganianu potasu, należy je przemyć w czystej wodzie, lub co lepiej w wodzie z dodaniem do niej 1%-ego kwasu siarkowego i trzy procentowej wody utlenionej w stosunku 1 cm3 na każde 100 cm3 roztworu kwasu siarkowego.

Po przepłukaniu w tym roztworze, ziarno przyjmuje całkowicie z powrotem swój właściwy kolor.

Po dokonaniu tego ziarno wysypuje się na sączek lub na bibułę. Ziarna w których znajdują się czarne plamki, odkłada się osobno, przeliczając je. Dla ustalenia właściwego stopnia ukrytego porażenia wołkiem, przyjmuje się ilość porażonych ziaren na 15 gramów.

Pierwszy stopień porażenia ukrytego, zachodzi gdy ilość porażonych ziaren wynosi od 1 — 10 na 15 gramów badanego ziarna. Drugi stopień zachodzi, gdy ilość porażonych ziaren wynosi od 10 — 20, trzeci zaś stopień — gdy ilość porażonych ziarenek jest ponad 20.

Miejsca ziarna w których zostały zniesione jajka wołka są: ostro wypukłe, prawidłowo okrągłe, wyraźnie czarnego koloru.

INŻ. Z. DANIEL

HANDEL-CENTRALE HANDLOWE

Jaki pożytek przynosi działalność przedstawicieli handlowych firm zagranicznych?

Ministerstwo Handlu Zagranicznego w ubiegłym miesiącu rozpoczęło wydawanie decyzji, udzielających prywatnym przedsiębiorstwom handlowym zezwoleń na wykonywanie czynności ajencyjnych w zakresie handlu zagranicznego. Jest rzeczą oczywistą, że udzielanie tych koncesji firmom prywatnym jest ściśle związane z pożytkiem, który ich działalność przysparza naszej gospodarce. Warto więc omówić pokrótce ten pożytek, na podstawie opracowanego przez Zrzeszenia Eksporterów i Importerów R. P. memoriału.

Przede wszystkim w drodze działalności kontrolowanej przez Państwo, przedstawiciele handlowi firm zagranicznych przyczyniają się do przysparzania Państwu poważnych kwot walut zagranicznych przez otrzymywanie prowizji od firm zagranicznych. Np. w okresie od 1.V.48 do 31.X.48 r. suma prowizji zrzeszonych przedstawicieli wyniosła 420.000 $ oraz 26.000 £. Podkreślić należy, że na tle panujących zagranicą stosunków, prowizja przedstawicielska z reguły nie obciąża ceny importowanego towaru, a jej ewentualna eliminacja nie wpływa na obniżkę tej ceny.

Wielu producentów zagranicznych posługując się z reguły aparatem przedstawicielskim, bądź uzależnia zawarcie transakcji od wykorzystania aparatu przedstawicielskiego, a więc eliminacja przedstawiciela może powodować pewne zahamowanie na tle osiągnięć pewnego niezbędnego minimum danej masy towarowej. Niekiedy dostawca zagraniczny oferuje towar po cenach wyższych i w terminach dłuższych, tłumacząc to wysokimi kosztami handlowymi utrzymywania specjalnego aparatu sprzedaży na dany kraj przez pominięcie utartej drogi przedstawicielstw.

Producenci zagraniczni, którzy nie mają zorganizowanego aparatu eksportowego, powierzają częstokroć eksport swoich artykułów specjalnym firmom eksportowym, które ze swej strony utrzymują przedstawicieli w poszczególnych krajach. Tego rodzaju praktyka powoduje, że dokonywanie zakupów wprost w tych firmach eksportowych nie wpływa na obniżkę ceny towaru importowanego, a stanowi jedynie zwiększony zysk firmy, przy jednoczesnym braku wpływu walut do kraju zakupującego w wysokości ewentualnej prowizji przedstawiciela.

Długoletni krajowi przedstawiciele poważnych firm zagranicznych posiadają zagranicą duże osobiste zaufanie, które jeszcze na obecnym etapie naszej gospodarczej drogi rozwojowej jest niewątpliwie poważną wartością. Ten kapitał osobistego zaufania nie da się szybko i we wszystkich krajach przenieść na placówki handlu uspołecznionego zagranicą lub na zagraniczne względnie mieszane polsko-zagraniczne firmy, które dla tych placówek na podstawie specjalnych umów pracują.

Przedstawiciele zagranicznych firm handlowych, otrzymując stałe sprawozdania o rynkach zagranicznych odnośnie prowadzonych artykułów — dają niebywale cenny materiał Centralom Importowym poszczególnych branż przemysłu, pozwalający orientować się w pojemności, nastrojach i tendencjach rynku, w cenach światowych i t. p.

Centrale Importowe poszczególnych branż przemysłu mogą za pośrednictwem krajowych przedstawicieli firm zagranicznych uzyskać bezpłatnie (bo w większości firmy zagraniczne pokrywają koszty depesz) w ciągu 24 godzin fachową ofertę na towar zapotrzebowany lub do zbycia.

W szeregu artykułów technicznych, maszyn i urządzeń, wymagających bądź fachowej instalacji, bądź obsługi, bądź też instrukcji użycia, fachowość wyspecjalizowanego przedstawiciela nabiera szczególnego znaczenia.

Aby omówiony powyżej pożytek, wynikający z działalności krajowych przedstawicieli handlowych firm zagranicznych, mógł być w pełni dla naszej gospodarki realizowany, kilka zadań wymaga odpowiednich rozwiązań:

1) Chodzi przede wszystkim o należyte określenie stosunku Central Importowych do krajowych przedstawicieli firm zagranicznych oraz ustalenie warunków ich wzajemnej współpracy, która to współpraca daje obopólne korzyści.

2) Następnym zagadnieniem jest ułatwienie krajowym przedstawicielom planowej działalności w drodze udzielania im przez Centrale Importowo-Eksportowe informacji niezbędnych dla złożenia właściwych ofert pod kątem widzenia rozmiarów i czasokresu transakcji.

3) Dalej redukowanie do gospodarczo uzasadnionych granic współpracy Central Importowych z agentami zagranicznymi firm zagranicznych tam, gdzie istnieją krajowi przedstawiciele firm zagranicznych. Współpraca z agentami zagranicznymi powoduje bowiem między innymi całkowitą stratę dla kraju dewiz z tytułu prowizji. Moment ten należy szczególnie podkreślić.

4) Również moment ten występuje wówczas, gdy ma miejsce wysyłanie dla poszczególnych transakcji wysłanników Central, a w kraju istnieją przedstawiciele na dany towar. Nie oznacza to wcale, że udział wysłanników Central w celu zawarcia transakcji zagranicznej ma być sprowadzony do zera. Natomiast oznacza to, że istnieje w niektórych przypadkach możliwość rewizji tego stanu rzeczy pod kątem widzenia wykorzystania przedstawicieli krajowych.

5) Zaznaczyć również należy, że przedstawiciele poważnych firm produkcyjnych są w istocie rzeczy zarówno agentami handlowymi, jak również technicznymi przedstawicielami fabryk zagranicznych, że tendencja do robienia oszczędności na prowizji przedstawicielskiej prowadzić może niekiedy do wkalkulowania do ceny producenta pozycji, obejmujących koszty skierowania własnego wysłannika technicznego bądź instruktora przy wszystkich wątpliwościach funkcjonowania lub obsługi sprowadzonych maszyn lub urządzeń technicznych.

Nowa organizacja rynku mięsnego

Na jednym z ostatnich posiedzeń Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów powziął uchwały, mające na celu zapewnienie dalszego usprawnienia zaopatrzenia ludności pracującej w zakresie mięsa, tłuszczów i przetworów mięsnych.

Na skutek wniosku Ministra Handlu Wewnętrznego zostały ustalone podstawowe zasady reorganizacji rynku mięsnego, w wyniku których Centrala Mięsna będąca dotychczas centralą spółdzielczo-państwową, została przekształcona w przedsiębiorstwo państwowe. Również Centralny Zarząd Przemysłu Konserwowego został przekształcony w Centralny Zarząd Przemysłu Mięsnego i nastąpiło wyraźne rozgraniczenie zakresu działalności Centrali Mięsnej i Centralnego Zarządu Przemysłu Mięsnego. Uległ także równocześnie likwidacji Urząd Komisarza do spraw organizacji gospodarki mięsnej.

Zakres działania Centrali Mięsnej obecnie obejmować będzie organizację skupu trzody chlewnej, bydła i innych zwierząt rzeźnych, zaopatrywanie zakładów przemysłu mięsnego w żywiec, jak również współdziałanie w rozwoju hodowli trzody chlewnej stosownie do planu hodowlanego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Również do zakresu działania Centrali Mięsnej należy organizacja przerzutów zwierząt hodowlanych i użytkowych, a także skup i dostawa odpadków pokarmowych, prowadzenie tuczarń, organizacji wypasów itd.

Natomiast zakres działania Centralnego Zarządu Przemysłu Mięsnego obejmować będzie prowadzenie zakładów przemysłu mięsnego i chłodni, które podlegają Państwowemu Zjednoczeniu Przemysłu Chłodniczego, jak również dystrybucję mięsa i przetworów mięsnych oraz tłuszczów zwierzęcych w skali ogólnokrajowej z wyjątkiem tych miejscowości, które będą zaopatrywane przez Centralę Mięsną.

W celu dalszego należytego usprawnienia zaopatrywania ludności pracującej w mięso i tłuszcze, Centralny Zarząd Przemysłu Mięsnego zamierza w 1949 i 1950 roku uruchomić około stu sklepów detalicznej sprzedaży mięsa, przetworów mięsnych i tłuszczów w większych miastach Polski. Sklepy te jako wzorowe wyposażone będą w odpowiednie urządzenia.

Komitet Ekonomiczny mając na celu dalsze podniesienie produkcji mięsa i tłuszczu powziął również uchwałę w sprawie zorganizowania przez Centralę Mięsną i Państwowe Gospodarstwa Rolne tuczu przemysłowego trzody chlewnej poza warsztatami rolnymi, kierując się zasadą najszerszego wykorzystania odpadków pochodzących z rzeźni miejskich, jak również odpadków kuchennych pochodzących z zakładów wyżywienia zbiorowego. W związku z tym Ministrowie przemysłu lekkiego i handlu wewnętrznego mają wydać odnośne zarządzenia, obowiązujące zakłady wyżywienia zbiorowego do zbierania i przekazywania odpadków na cele tuczu przemysłowego.

W tych miejscowościach w których Państwowe Gospodarstwa Rolne i Centrala Mięsna nie zorganizują tuczu przemysłowego, poszczególne zakłady wyżywienia zbiorowego zostaną zobowiązane do prowadzenia tuczu w swoim zakresie, wykorzystując odpowiednio posiadane odpadki.

Wszystkim tuczarniom przemysłowym Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych zapewni należytą opiekę weterynaryjną.

Podane powyżej zasady reorganizacji rynku mięsnego winny niewątpliwie w sposób poważny przyczynić się do dalszego usprawnienia zaopatrzenia ludzi pracy.

CENY I MARŻE

Ceny artykułów farmaceutycznych i chemicznych

Po 1.I.49 r. wprowadzono nowe cenniki:

1. **Artykuły farmaceutyczne:**

Wykaz Nr 14 z dnia 19.XII.48 r. znak CE/IV/2/1190.

Zatwierdzono ceny na specyfiki ca 105 art., chemikalia 5 art., art importowanych 6, różne 5 art z mocą obowiązującą od dnia 1.I.1949 r.

Wykaz Nr 15 z dnia 20.I.1949 r. 1949 r. znak CE/IV/2/228.

Zatwierdzono ceny na specyfiki ca 33 art. chemikalia 23 art., z mocą obowiązującą od dnia 1.II.1949 r.

Wykaz Nr 16 z dnia 26.II.1949 r. znak CE/IV/2/500.

Zatwierdzono ceny na specyfiki ca 110 art., chemikalia 8 art., zioła ca 225 art. z mocą obowiązującą od dnia 1.III.49 r.

Wykaz Nr 17 z dnia 22.III.49 r. znak CE/IV/2/740.

Zatwierdzono ceny na specyfiki ca 350 art., chemikalia 130 art., z mocą obowiązującą od dnia 1.IV.1949.

Wykaz Nr 18 z dnia 22.IV.49 r. znak C-IV-B-37/1.

Zatwierdzono ceny na specyfiki ca 52 art., chemikalia ca 220 art., z mocą obowiązującą od dnia 5.V.1949 r.

2. **Artykuły chemiczne.**

Zatwierdzono cenniki C. H. P. Ch z mocą obowiązującą od dnia 1.I.1949 r. poszczególnych Biur Sprzedaży:

Biuro Sprzedaży	Nr cennik	Ilość artykułów
1) Produktów Tłuszczowych	26a	ca 154
2) Wyrobów Gumowych i Tworzyw Sztucznych	26b	„ 177
3) Materiałów Wybuchowych	26c	„ 9
4) Gazów Technicznych	26d	„ 39
5) Produktów Węglopochodnych	26e	„ 262
6) Nawozów Sztucznych	26f	„ 60
7) Produktów Nieorganicznych	26g	„ 108
8) Farb i Lakierów	26h	„ 250
9) Produktów Organicznych	26i	„ 268
10) Odczynników	26j	„ 296

Cenniki z dniem 1.II.49 r. otrzymały numerację po uzupełnieniu zmian cen na niektóre artykuły wzgl. po uzupełnieniu cen na artykuły nowej produkcji.

Cennik Nr 26l Biuro Sprzedaży Wyrobów Gumowych i Tworzyw Sztucznych
„ Nr 26m „ „ Materiałów Wybuchowych
„ Nr 26n „ „ Gazów Technicznych
„ Nr 26o „ „ Produktów Węglowych
„ Nr 26p „ „ Nawozów Sztucznych
„ Nr 26r „ „ Produktów Nieorganicznych
„ Nr 26s „ „ Farb i Lakierów
„ Nr 26t „ „ Produktów Organicznych
„ Nr 26u „ „ Odczynników
„ Nr 26w „ „ Produktów Tłuszczowych

Pismem Biura Cen znak CE/IV/2/147/433 z dnia 31.I.49 r. zatwierdzony został cennik Nr 26k z mocą obowiązującą od dnia 1.II.49 r. obejmujący artykuły: terpentynę balsamiczną, ekstrakcyjną, piecówkę surówkę, dektyfikowaną med. i techn., kalafonię, węgiel drzewny, smołę z drzew liściastych i iglastych, karbolineum, pak, gumolit, olej żywiczny, alkohol metylowy, rozpuszczalnik II i esencję octową 80%.

Ponadto ustalono ceny: szczepionki kokluszowej 30 zł za amp. i 90 zł ba pud. (3 szt.), soli musującej Zuber 450 zł za flakon 100 g, kompresu borowinowego (10 kr. użycie) 310 zł i kostki Iwonka 150 zł.

W związku z uzupełnieniem cenników i ustaleniem cen na artykuły nowej produkcji wydano taksę aptekarską na r. 1949 obejmującą działy: chemiczny, specyfików i sprzedaży odręcznej.

Sieć terenowa „Centrosanu"

Centrala Handlowa Farmaceutyczno-Sanitarna „Centrosan" posiada w chwili obecnej 9 hurtowni „pełnych" t. zn. prowadzących działy farmaceutyczne (przejęte od C. H. P. Chem. i sanitarne przejęte od C. S. S.). Hurtownie te mieszczą się w następujących miastach: 1. Kraków, ul. Pijarska 9, 2. Wrocław, ul. Kościuszki 53, 3. Bydgoszcz, ul. Mazowiecka 31/33, 4. Szczecin, ul. Skorupki 1/3, 5. Białystok, Warszawska 69, 6. Łódź, ul. Kopernika 67/69, chwilowo dział far., ul. Żwirki 11/13, 7. Gdynia, hotel „Riwiera", 8. Lublin, ul. Chmielna 4, 9. Bytom, ul. Dworcowa 20.

Pozostałe 4 hurtownie „Centrosanu" (przejęte od C. S. S.) prowadzą obecnie tylko działy sanitarne. Są to hurtownie: Warszawa-Żoliborz, ul Łączności 8. Rzeszów, ul. Grottgera 20. Olsztyn — Kortowo. Pruszków, ul. Niecała 4/6.

Odbiorców artykułów farmaceutycznych w Częstochowie, Katowicach, Poznaniu, Radomiu, Rzeszowie i Warszawie zaopatrują jeszcze w dalszym ciągu oddziały farmaceutyczne Centrali Handlowej Przemysłu Chemicznego.

Ceny wanilii i fig suszonych

W uzupełnieniu cennika importowanych artykułów kolonialnych podaje się, że po 1.I.49 r. ustalono ceny 1 kg wanilii w laskach 16.000 zł i fig suszonych 580 zł.

Cena na sodę oczyszczaną

Zarządzeniem z dn. 13.V.49 r. znak CE-2/85/22/48 zatwierdzono cenę detaliczną na sodę oczyszczaną w torebkach 50 g, torebkowaną przez C. S. S. „Społem" w Poznaniu w wysokości zł 5, za jedną torebkę.

Ceny mermelady

W wyniku konferencji z dnia 7.V.1949 r. Biuro Cen znak: C-IV-A-25/13 zatwierdziło ceny marmolady produkowanej przez Fabrykę Przetworów Owocowo-Warzywnych w Wilanowie jak następuje:

L. p.	Artykuł	Opak.	CENY fabr.	hurt.	detal.
1.	Serek owocowy wilanowski o zawartości 60% cukru	1 kg	190	209	250
2.	Marmelada luksusowa sztywna wilanowska o zawartości 50% cukru	„	185	200	245
3.	Marmelada luksusowa miękka wilanowska o zawartości 50% cukru	„	180	190	240

Ceny powyżej ustalone obowiązują dla produkcji 1948/49 r.

Opłaty za wytłoczenie oleju z nasion oleistych

Biuro Cen pismem z dnia 17.5.49 nr C-IV-A-23 zatwierdziło jak następuje:

Zł 1.100 (jeden tysiąc sto złotych) za wytłoczenie 100 kg rzepaku i rzepiku.

Zł 1.300 (jeden tysiąc trzysta złotych) za wytłoczenie 100 kg siemienia lnianego, lnianki, maku, gorczycy, siemienia konopnego, soi, orzeszków ziemnych i ziarn palmowych.

Opłaty wyżej ustalone wchodzą w życie z dniem 1.VI.1949 r.

Ceny na artykuły produkcji dawn. fabryki Oetkera i Knora w Oliwie, Starołęka w Poznaniu

Ceny podane niżej obowiązują od dnia 1.V.1949 r.

		cena dla hurt.	cena dla detal.	cena dla konsum. ze jedn.
Fabryka śr. odż. w Oliwie				
Budynie różne w	tor. 45 gr.	9.—	9.90	12.50 za szt.
„ czekol.	„ 45 „	16.10	17.70	22.— „ „
Cukier waniljowy	„ 10 „	13.40	14.70	18.50 „ „
Proszek do piecz.	„ 18 „	13.40	14.70	18.50 „ „
Grysik waniliowy	„ 45 „	12.—	13.20	16.— „ „
Pudding „	„ 45 „	9.55	10.50	13.— „ „
Babka świąteczna	„ 50 „	11.20	12.30	15.50 „ „
Olejki but.		10.75	11.80	13.50 „ „
Cuk. Korzenny	„ 10 „	7.30	8.—	10.— „ „
Przypr. do piern.	„ 10 „	12.—	13.20	16.50 „ „
Sos pomarańcz.	„ 16 „	7.30	8.—	10.— „ „
„ waniljowy	„ 16 „	6.40	7.—	9.90 „ „
Fabryka śr. odż. w Poznaniu				
Płatki ows. diet.	w kart. 500 gr.	110.—	121.—	75.50 za pacz.
„ ows. górskie	„ 500 „	116.—	128.—	80.— „ „
Mączka owsiana diet.	„ 250 „	136.40	150.—	47.— „ „
Kakao owsiane	„ 100 „	1265.—	1391.—	174.— „ „
Tapioka polska	„ 250 „	209.—	230.—	72.— „ „
Grysik z tapioki	„ 250 „	209.—	230.—	72.— „ „
Budynie różne w	tor. 45 „	9.—	9.90	12.50 za szt.
„ czekolad.	„ 45 „	16.10	17.70	22.— „ „
Cukier waniliowy	„ 10 „	13.40	14.70	18.50 „ „
Kostki bulionowe		4.40	4.85	6.50 „ „
Sosy grzyb. i piecz. kost.	30 „	7.30	8.—	10.— „ „
Zupy	45 „	8.—	8.80	11.— „ „

Rabaty dla detalistów mięsnych

Z dniem 1.V.1949 r. weszły w życie nowe rabaty dla detalisty na wyroby mięsne nabywane w Centrali Mięsnej lub Centralnym Zarządzie Przemysłu Konserwowego — w nast. wysokości:

przy sprzedaży mięsa wołowego i wieprzowego po rozbiorze — 7%,

przy sprzedaży tłuszczów zwierzęcych (słoniny, smalcu, łoju) — 6%,

przy sprzedaży wędlin — 7%.

CENNIK Nr 43-B

Cennik niniejszy został zatwierdzony przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego — Biuro Cen pismem z dnia 7.V.1949 r. (znak: C—II—C—63/B) jako cennik Nr 43-B maksymalnych cen detalicznych i wchodzi on w życie z dn. 15 maja 1949 r.

Z dniem tym traci moc obowiązującą cennik Nr 43-A z dnia -5.IV.1949 r. (znak: CB/II 3059/1096/5) (Monitor Polski Nr 26-B z dnia 12.IV.1949 r.).

Lp.	Wytwórnia	Typ	Gatunek w/g etykiety	Cena dla konsumenta za butelkę 0,70 ltr
1.	Będzin	c. p.	Zamkowe	250.—
2.		c. w.	Zamkowe	235.—
3.		c. sł.	Zamkowe	260.—
4.		b. p.	Złota Perła	250.—
5.	Jelenia Góra	b. w.	„Jeleniogórskie"	240.—
6.		c. w.	„	245.—
7.		c. sł.	„	285.—
8.		b. p.	„	285.—
9.		b. sł.	„	295.—
10.		V.	Vermouth	280.—
11.	Kruszwica	b. w.	Kruszwica	310.—
12.		b. p.	Złota Reneta	355.—
13.		c. w.	Czerwone	320.—
14.		c. sł.	Kahor	355.—
15.		gaz.	Reine des Reinettes	445.—
16.		c. sł.	Małmazja	365.—
17.		V.	Vermouth	350.—
18.	Lądek Zdrój	b. sł.	Lechickie	300.—
19.		c. sł.	Rubinowe	335.—
20.		V.	Vermouth	280.—
21.	Legnica	b. w.	Białe Wytrawne	225.—
22.		b. p.	Białe Półsłodkie	215.—
23.		b. sł.	Białe Słodkie	280.—
24.		c. w.	Czerwone Wytrawne	215.—
25.		c. p.	Czerwone Półsłodkie	220.—
26.		c. sł.	Czerwone Słodkie	280.—
27.		c. p.	Barburka	225.—
28.		L.	Kordjał	500.—
29.		V.	Vermouth	270.—
30.	„Syrena Łódź"	c. w.	Czerwone wytrawne	215.—
31.		c. p.	Czerwone Półsłodkie	215.—
32.		b. sł.	Deserowe	225.—
33.	Nakło	c. w.	Pomorskie	355.—
34.		b. p.	Stołowe	270.—
35.		L.	Klubowe	485.—
36.	„Likwowin"	c. p.	Basztowe	345.—
37.		c. sł.	Basztowe	310.—
38.		b. sł.	Maślacz	305.—

Lp	Wytwórnia	Typ	Gatunek w/g etykiety	Cena dla konsumenta za butelkę 0,70 ltr
39.		V.	Vermouth	330.—
40	„Pomona“	M.	Miodowe	390.—
41.		b. sł.	Rycerskie	345.—
42		c. p.	Rubin	355.—
43		V.	Vermouth	295.—
44	Wałbrzych	c. p.	Sudeckie	265.—
45.		b. sł.	Sudeckie	255.—
46.		V.	Vermouth	250.—
47.	Warka	b. sł.	Maślacz	310.—
48.	Wolsztyn	c. p.	Wolsztyńskie	225.—
49		b. sł.	Wolsztyńskie	225.—
50.		c. w.	Wolsztyńskie	220.—*)
51.		miód	Swarożyc miód	520.—
52.	Wrocław	b. p.	Klasztorne	220.—
53		b. sł.	Klasztorne	220.—
54.		L.	Ratuszowe	485.—
55		V.	Vermouth	280.—
56	Zielona Góra	gron.	Vermouth	645.—
57.		c. w.	Szkarłatne	285.—
58.		c. p.	Kirkor	350.—
59.		c. sł.	Vinum Bonum	340.—
60.		b. w.	Staromiejskie	290.—
61.		b. p.	Reneta Kardyn.	280.—
62		zioł.	Vermouth	355.—
63.		b. sł.	Maślacz	310.—
64		gron.	Białe Gronowe	515.—
65.		gron.	Polskie Win. Mus.	1.180.—
66.		b. p.	Lubuskie	325.—

Uwaga: Skróty w powyższym cenniku oznaczają: b. sł. = białe słodkie, b. p. = białe półsłodkie, b. w. = białe wytrawne, c. sł. = czerwone słodkie, c. p. = czerwone półsłodkie, c. w. = czerwone wytrawne, M = miód, L = likierowe, V = Vermouth.

*) za butelkę 0,75 ltr.

USTAWODAWSTWO GOSPODARCZO-SKARBOWE

Podatek obrotowy od likwidowanego przedsiębiorstwa

Nowy dekret o podatku obrotowym obowiązujący od 1 stycznia 1949 r. wprowadził przepis, w myśl którego podatkowi obrotowemu podlega wartość towarów, będących z przeznaczenia przedmiotem obrotu handlowego przedsiębiorstwa w wypadku jeśli przedsiębiorstwo to ulega likwidacji.

Rozporządzenie wykonawcze do dekretu określiło tryb postępowania, jaki powinien być zastosowany celem zwolnienia od tego podatku polikwidacyjną sprzedaż towarów wówczas, gdy podatek obrotowy zapłacony został od wartości tych towarów w momencie likwidacji przedsiębiorstwa. Mianowicie podatnik obowiązany jest zawiadomić o zamierzonej likwidacji przedsiębiorstwa Urząd Skarbowy conajmniej na jeden miesiąc przed dniem likwidacji. W momencie likwidacji podatnik obowiązany jest zapłacić podatek obrotowy od pozostałego remanentu towarowego w/g stawek podatkowych stosowanych w jego przedsiębiorstwie. Jeżeli podatnik już po zlikwidowaniu przedsiębiorstwa sprzedaje towar, od którego wartości zapłacił podatek obrotowy w momencie likwidacji przedsiębiorstwa, to taka sprzedaż polikwidacyjna wolna jest od podatku obrotowego tylko przy zachowaniu trzech warunków, a mianowicie:

1. podatnik obowiązany jest sporządzić na dzień likwidacji dokładny spis remanentu towarów pozostałych w dwóch egzemplarzach;
2. podatnik obowiązany jest wystawiać kolejno numerowane rachunki na sprzedaż towarów pochodzących z likwidowanego przedsiębiorstwa, zaznaczając na tym rachunku pozycję spisu remanentu do której transakcja dana się odnosi;
3. sprzedaż likwidacyjna odbywa się w okresie trzech miesięcy licząc od dnia likwidacji przedsiębiorstwa; na wniosek podatnika dyrektor Izby Skarbowej może w uzasadnionych przypadkach przedłużyć ten termin do 6-ciu miesięcy.

Myślą przewodnią omawianych przepisów o opodatkowaniu towarów pozostałych na składzie w momencie likwidacji przedsiębiorstwa jest to, aby został opodatkowany podatkiem obrotowym towar nawet wówczas, gdy wskutek likwidacji pozostaje on w ręku przedsiębiorcy, a więc mimo że z punktu widzenia ekonomicznego obrót faktycznie nie zaistniał. Przyczyną umieszczenia tych przepisów w nowym dekrecie było niewątpliwie to, że ustawodawca chciał ustrzec Skarb Państwa od strat jakie mogłyby dla Skarbu powstać, w wypadku gdyby po likwidacji przedsiębiorstwa pozostał pewien remanent towarowy, zatrzymany przez dotychczasowych podatników, którzy już po zlikwidowaniu przedsiębiorstwa, a więc w sposób niezawodowy, dokonywaliby sprzedaży tych artykułów, uchylając się w ten sposób od obowiązku zapłacenia podatku obrotowego. Konsekwencją takiego podejścia do zagadnienia jest to, że przepisy o opodatkowaniu remanentów, pozostających na składzie w wypadku likwidacji przedsiębiorstwa powinny mieć zastosowanie tylko wówczas, jeżeli następuje faktyczna likwidacja przedsiębiorstwa, a nie tylko zmiana formy prawnej przedsiębiorstwa. Zmiana bowiem formy prawnej przedsiębiorstwa nie powoduje likwidacji przedsiębiorstwa, jako zorganizowanej całości gospodarczej i nie wyłącza opodatkowania sprzedaży towarów w normalnym trybie.

Zmiana formy prawnej może nastąpić w różnych postaciach. Tak więc może być przekształcona spółka akcyjna na spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na spółkę akcyjną; może również nastąpić połączenie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych. Są to formy przewidziane w Kodeksie Handlowym. Zmiana formy prawnej przedsiębiorstwa może jednak nastąpić i w inny sposób. Np. przyjęcie przez kupca jednoosobowego spólnika do już prowadzonego przedsiębiorstwa powoduje przekształcenie formy prawnej przedsiębiorstwa z jednoosobowego na spółkę jawną; przyjęcie spólnika komandytowego zmienia również formę prawną przedsiębiorstwa. Takie jednak czynności prawne nie powodują likwidacji dawnego przedsiębiorstwa i powstania nowego przedsiębiorstwa, jako pewnej wartości ekonomicznej. Dlatego też w tych wypadkach przepisy o opodatkowaniu remanentów, pozostałych w chwili likwidacji przedsiębiorstwa, nie powinny mieć zastosowania.

Również i w tym wypadku gdy następuje zmiana formy prawnej przedsiębiorstwa ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na spółkę jawną nie ma podstaw do tego, aby stosować przepisy o opodatkowaniu pozostałych w chwili likwidacji towarów. Aczkolwiek bowiem zmiana spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na spółkę jawną ze względów formalno-prawnych nie może być dokonana inaczej, jak jedynie na drodze formalnego zlikwidowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i powołania do życia spółki jawnej, to jednak samo przedsiębiorstwo jako zorganizowana całość gospodarcza nie ulega właściwie żadnej zmianie. Za słusznością tej tezy przemawia postanowienie dekretu, który przewiduje, że przepisy o opodatkowaniu remanentów w chwili likwidacji nie mają zastosowania wówczas, gdy następuje sprzedaż przedsiębiorstwa, a to właśnie dlatego, że przy sprzedaży przedsiębiorstwa ono samo jako całość gospodarcza zachowuje swój byt

(Gr.)

Wyrób i sprzedaż lodów (II)

(dokończenie)

2. PRZEPISY SANITARNE.

W serii rozporządzeń ministerialnych, regulujących warunki produkcji i obiegu artykułów żywności i przedmiotów użytku, a wydanych na podstawie rozp. Prez. R. Z. z dnia 22.III. 1928 r. o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku, ukazało się pod datą 4.XI. 1948 r. rozporządzenie Ministra Zdrowia (Dz. Ust. Nr 56, poz. 446) o dozorze nad wyrobem i obiegiem lodów spożywczych. Rozporządzenie reguluje ze stanowiska sanitarnego warunki wytwarzania tego produktu oraz wprowadzania go w obieg, wyjaśniając na samym wstępie, że chodzi tu o produkt o smaku słodkim, stanowiący zamrożoną do masy półstałej lub stałej mieszaninę cukru (sacharozy) i mleka, śmietanki bądź wody z dodatkiem innych dopuszczalnych składników. Wszelkie składniki lodów powinny odpowiadać obowiązującym przepisom, a mleko, śmietanka bądź woda, użyte do wyrobu lodów, powinny ponadto być przegotowane. W dalszym ciągu rozporządzenie zawiera postanowienia: o zakazie używania do wyrobu lodów pewnych składników (np. produktów zawierających domieszki szkodliwe dla zdrowia i sztucznych środków słodzących), o nazwie lodów, o zakazie dopuszczania do czynności związanej z wyrobem, przechowywaniem i sprzedażą lodów osób dotkniętych chorobą zakaźną albo inną chorobą zaraźliwą lub odrażającą chorobą skórną, o pomieszczeniach przeznaczonych do wyrobu, przechowywania i sprzedaży lodów, o ochronie lodów przed zanieczyszczeniem, o naczyniach i przyrządach służących do wyrobu, sprzedaży i przechowywania lodów itd.

Na zewnętrznym opakowaniu lodów, jak również na naczyniach, w których lody dostarcza się do miejsc sprzedaży, powinna być wskazana nazwa lodów oraz imię, nazwisko (firma) i dokładny adres wytwórcy. Jak powinna brzmieć nazwa lodów? Według § 4 nazwa powinna odpowiadać przynajmniej jednemu składnikowi użytemu do wyrobu oraz charakteryzować gatunek, np. lody malinowe, lody mleczne, lody śmietankowe. W przypadku użycia do wyrobu lodów artykułów zastępczych, a w szczególności sztucznych esencji zapachowych, okoliczność taka powinna być uwidoczniona w nazwie (np. „lody o smaku malinowym", a nie „lody malinowe"). W przypadku zaś użycia sztucznych barwników, lody powinny być oznaczone jako „barwione".

W § 11 zawarty jest przepis, który nas najwięcej interesuje, jako że przedmiotem naszych rozważań jest w pierwszym rzędzie sprzedaż uliczna lodów. Paragraf ten postanawia, że sprzedaż uliczna lodów, wykonywana z kiosków, budek, wózków, albo sposobem obnośnym, jak również wszelka inna sprzedaż, jeśli nie jest dokonywana w restauracji, jadłodajni, kawiarni, cukierni lub innym zakładzie, w którym podaje się artykuły żywności celem spożycia ich na miejscu, jest dozwolona jedynie w pełnym, gotowym opakowaniu wytwórni, zabezpieczającym lody od wpływów zewnętrznych.

Przepis ten wprowadza daleko idące zmiany, po prostu przewrót w dotychczasowych zwyczajach i obyczajach handlowych branży lodziarskiej, zważywszy, że — za małymi tylko wyjątkami — lody spożywcze wszelkiego rodzaju na ulicach i placach publicznych podawane były w tutkach waflowych, które przecież nie są opakowaniem w rozumieniu omawianych przepisów. Obecnie wszelka sprzedaż lodów na ulicach i placach odbywać się będzie mogła jedynie w taki sposób, jak dokonuje się sprzedaży cukierków owiniętych w papier. Widocznie względy sanitarne wymagały wydania tak obostrzonych przepisów. Tylko restauracje, jadłodajnie, kawiarnie, cukiernie itp. są uprawnione do podawania lodów „luźno" i to nie tylko dla spożycia w samym lokalu, lecz także „na wynos". Według § 13 jednak dopuszczalne są wyjątki od tego zakazu; mianowicie wojewódzka władza administracji ogólnej może w ciągu roku (tj. do 4.XII. 1949 r.) w przypadkach uzasadnionych zezwalać na odstępstwa od zakazu sprzedaży ulicznej lodów bez opakowania, ale tylko, jeśli chodzi o sprzedaż z kiosków i budek. Nie ma natomiast odstępstwa co do sprzedaży lodów bez opakowania, jeśli chodzi o sprzedaż obnośną bądź z wózków.

W przeciwieństwie do kilku analogicznych rozporządzeń z czasów dawniejszych, np. dotyczących dozoru nad mięsem i przetworami mięsnymi, albo dozoru nad pieczywem, gdzie wyraźnie powiedziano, że rozporządzenie ma moc wstecznie obowiązującą co do położenia, urządzenia i wyposażenia danego warsztatu, czyli że odnosi się ono również do miejsc już istniejących, które w określonym terminie powinny były zastosować się do nowych wymagań, — w rozporządzeniu o wyrobie i sprzedaży lodów przepisu takiego nie znajdujemy. Przyjąć wobec tego należy, że rozporządzenie nie obejmuje istniejących już wytwórni i miejsc sprzedaży lodów, jeśli chodzi o takie postanowienia, jak np. co do odległości lokali, połączenia z mieszkaniem, wysokości ubikacji itp.

W. G.

Rozszerzenie możliwości dostaw na rzecz Skarbu Państwa

Ustawa z dnia 18 listopada 1948 r. uregulowała zagadnienie dostaw robót i usług na rzecz Skarbu Państwa oraz instytucji samorządowych. Stosownie do tej ustawy zamówienia bez przetargu powinny być udzielane przedsiębiorstwom państwowym, przedsiębiorstwom pod zarządem państwowym, przedsiębiorstwom samorządowym, przedsiębiorstwom pozostającym pod zarządem związku samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwom państwowo-spółdzielczym i centralom spółdzielczo-państwowym. Innym przedsiębiorstwom zamówienie może być udzielone tylko w tym wypadku, jeśli przedmiot zamówienia nie jest objęty działalnością przedsiębiorstw wyżej wymienionych, albo gdy przedsiębiorstwa te nie podejmują się wykonania zamówienia w ilości i terminach koniecznych dla zamawiającego. Na podstawie ustawy Ministrowie mogą upoważniać podległe im organa do udzielania zamówień przedsiębiorstwom innym aniżeli wyżej wymienione na określony przeciąg czasu oraz do wysokości określonych sum.

Na podstawie tego upoważnienia w rozporządzeniu wykonawczym Rady Ministrów znalazł się przepis, w myśl którego właściwy Minister może upoważnić podległe mu organa do udzielania zamówień przedsiębiorstwom nie wymienionym wyżej do wysokości 500.000 zł, zaś w zakresie robót budowlanych do wysokości 2.000.000 zł, a w zakresie robót i usług dotyczących projektodawstwa inwestycyjnego do wysokości 3.000.000 zł.

Na tej zasadzie ogłoszone zostało ostatnio w Monitorze Polskim Nr A-27 z dnia 7 maja 1949 r. zarządzenie Ministra Odbudowy z dnia 2 maja 1949 r. Na mocy tego zarządzenia wymienione niżej instytucje **podległe Ministrowi Odbudowy zostały upoważnione na czas do 31 grudnia 1949 r. do udzielania zamówień przedsiębiorstwom nie wymienionym na wstępie niniejszej notatki bez potrzeby uzyskiwania odmowy przyjęcia zamówienia przez wymienione przedsiębiorstwa:**

1) Centralny Zarząd Państwowych Przedsiębiorstw Budowlanych, Zjednoczenie Państwowych Przedsiębiorstw Budowlanych, Zakłady Prefabrykacji Państwowych Przedsiębiorstw Budowlanych, Centrala Sprzętu Państwowych Przedsiębiorstw Budowlanych i Państwowe Przedsiębiorstwa Budowlane w zakresie robót budowlanych do wysokości 1.000.000 złotych.

2) Centralne Biuro Projektów Architektonicznych i Budowlanych w zakresie robót i usług, dotyczących projektodawstwa inwestycyjnego oraz robót budowlanych do wysokości 2.000.000 złotych.

3) Główny Urząd Pomiarów Kraju — w zakresie robót i usług dotyczących projektodawstwa inwestycyjnego oraz robót budowlanych do wysokości 2.000.000 złotych.

4) Państwowe Przedsiębiorstwo Miernicze — w zakresie robót i usług dotyczących projektodawstwa inwestycyjnego oraz robót budowlanych do wysokości 1.000.000 złotych.

5) Zakład Osiedli Robotniczych — w zakresie robót i usług dotyczących projektodawstwa inwestycyjnego — do wysokości 2.000.000 zł.

(Gr.)

W rubryce tej zamieszczamy odpowiedzi na zapytania Czytelników, które należy kierować: **Poznań, Mickiewicza 31** (sprawy dotyczące zagadnień skarbowo-podatkowych) lub **Warszawa, Flory 3** (inne zagadnienia prawne).

REDAKCJA

Wysokość czynszu

K. S. Trzemeszno.

Pytanie: Czy podstawą obliczenia podatku od nieruchomości, w której właściciel tejże zajmuje mieszkanie, jest wartość czynszowa mieszkania z sierpnia 1939, czy też wartość czynszowa według tabeli nr 1 do dekretu z dnia 28.7.1948 o najmie lokali?

Jakkolwiek na podstawie art. 21 ust. 3 p. a) wymienionego dekretu właściciel budynku jest zwolniony od wpłat na FGM od lokalu mieszkalnego, to jednak podstawa do obliczenia podatku od nieruchomości jest czynsz, jaki by podatnik płacił, gdyby nie był zwolniony od opłat na FGM. Ponieważ w niniejszym wypadku chodzi o kupca, podstawą opodatkowania jest czynsz, jaki należałoby płacić według tabeli nr 1 do dekretu o najmie lokali z 28.7.1948. (ZKL)

FGM od lokali użytkowych

T. K. Jarocin — Odpowiadamy:

ad. 1. 30%-owa obniżka wpłat na FGM przy lokalach użytkowych — handlowych, a 50%-owa obniżka przy pozostałych lokalach użytkowych odnosi się w myśl § 7 rozp. z dn. 29.9.1948, w wypadku, gdy powierzchnia użytkowa nie pozostaje w gospodarczo uzasadnionym stosunku do dochodowej intensywności jej wykorzystania, tak do lokalu handlowego jak i magazynów oraz piwnic, przeznaczonych na cele handlowe.

ad. 2. Zakład fryzjerski w osiedlu do 20.000 mieszkańców płaci za 1 m2 powierzchni użytkowej miesięcznie 40 zł, w osiedlu zaś od 20 — 70 tysięcy mieszkańców, w wypadku, jeśli zakład ten znajduje się w śródmieściu 50 zł za 1 m2, a w pozostałych dzielnicach 45 zł.

ad. 3. Wymierzony i zapłacony podatek od nieruchomości za rok 1948 nie podlega w zasadzie podwyższeniu. Jednakże władza podatkowa ma prawo podwyższyć wymiar tego podatku za czas od wejścia w życie dekretu o najmie lokali tj. od 1.9.1948, o ile od któregokolwiek z lokali tej nieruchomości należy odstawiać opłaty na FGM.

ad. 4. Jeśli chodzi o lokale użytkowe, podstawę opodatkowania stanowi przy podatku od nieruchomości czynsz, jaki najemca jest zobowiązany płacić wynajmującemu. Do podstawy tej nie wlicza się opłat na FGM. Odnośnie lokali mieszkalnych, co do których wartość czynszowa ustala się według nowych stawek na podstawie dekretu z 28.7.1948 o najmie lokali, podatek od nieruchomości wynosi 25% podstawy opodatkowania. W stosunku do nieruchomości lub ich części, odnośnie których pobiera się czynsz według stawek z sierpnia 1939 podatek wynosi 20% od podstawy opodatkowania, nie przekraczającej 2.000 zł rocznie i 30% od podstawy opodatkowania przekraczającej tę kwotę.

W podanych w piśmie przykładach podstawą opodatkowania przy lokalu użytkowym będzie 5.000 zł, a przy lokalu mieszkalnym kwota 10.000 zł.

ad. 5. Podatek od nieruchomości za mieszkanie właściciela domu, który jest kupcem, rzemieślnikiem lub przemysłowcem ustala się według wartości czynszowej jaką tenże winien by płacić, gdyby nie był właścicielem nieruchomości.

ad. 6. Pokwitowanie od wpłat na rzecz FGM nie podlega podatkowi od nabycia praw majątkowych (tzw. dawniej opłata stemplowa). Pokwitowania za czynsz przypadający na rzecz właściciela lub płacony w dotychczasowej wysokości podlega temu podatkowi w wysokości 1% podstawy opodatkowania. Zwyczajowo przyjęło się, że podatek ten ponosi najemca. (Z.KL)

Podatki od odbudowanej nieruchomości

Pytania:

1) Czy budynek uszkodzony wskutek działań wojennych i naprawiony w 68% przez właściciela podlega:

a) podatkowi dochodowemu,

b) podatkowi od nieruchomości,

c) jakie są inne ulgi podatkowe dla takiej nieruchomości.

2) Czy Zarząd Miejski w Toruniu jest uprawniony do pobierania 5%-owej opłaty od wartości kosztorysów?

ad. 1). Ustawa z dnia 3.7.1947 o popieraniu budownictwa (Dz. U. R. P. nr 52, poz. 270) uważa również za nową budowlę naprawę budowli zniszczonych więcej niż w 66%-ach. Budynki te zwalnia się na okres 5-ciu lat od podatku od nieruchomości (art. 7 ust. 1), budynki te, jak również płynące z nich przychody, nie mogą być w tym czasie obciążane żadnymi ciężarami na rzecz Państwa i związków samorządu terytorialnego (art. 7 ust. 2), są one również zwolnione od podatku dochodowego w okresie 5-ciu lat (art. 9).

Jeśli poszczególne lokale mieszkalne w tych budowlach zostały wyremontowane przez osoby, które poniosły koszt budowy tych lokali, są one zwolnione na okres 5-ciu lat od podatku od lokali. W razie śmierci tych osób zwolnienie to przysługuje ich następcom prawnym (art. 8).

ad. 2) Gminy miejskie i wiejskie mogą obciążać inne źródła niż wymienione w dekrecie z dn. 20.3.1946 o podatkach komunalnych na zasadach wyrażonych w art. 34 — 38 cyt. dekretu. Czy na terenie Torunia wprowadzono podatek od kosztorysów trudno nam stwierdzić. Prosimy zbadać sprawę tę w tamtejszej Miejskiej Radzie Narodowej. (Z.KL)

Podstawa wymiaru podatku ad lokali

Dzierżawca.

Pytanie: Czy podstawą opodatkowania podatkiem od lokali jest czynsz płacony za same pomieszczenia, czy też czynsz płacony za pomieszczenia wraz z urządzeniem.

Podatkowi od lokali podlegają wszelkiego rodzaju lokale (pomieszczenia), dlatego też podstawę opodatkowania może stanowić czynsz najmu, płacony tylko za pomieszczenia, a nie odszkodowanie za mieszczące się w nieruchomości maszyny i inne urządzenia.

Celem uniknięcia opodatkowania całego czynszu, należałoby w umowie określić odrębnie czynsz za budynki i osobno czynsz za urządzenie.

Procentowe określenie wysokości czynszu za lokale oraz za urządzenie jest dla nas niemożliwe, skoro nie znamy przedmiotowego obiektu. (ZKL)

ORGANIZACJA PRZEDSIĘBIORSTW I RACHUNKOWOŚCI

Wyprowadzenie zyskowności w przedsiębiorstwie przemysłowym

Analizując sposób prowadzenia księgowości w przedsiębiorstwach przemysłowych na przestrzeni lat 1945 do roku obecnego stwierdzamy, że na tym odcinku w przedsiębiorstwach prywatnych dokonała się pewna ewolucja w dodatnim wyniku. Zaniechano przede wszystkim księgowość tabelaryczną, bowiem doświadczenie praktyczne i obowiązujące przepisy prawne udowodniły, że dla tego rodzaju przedsiębiorstw nadaje się wyłącznie księgowość przebitkowa.

W związku z powyższym znalazł swe praktyczne zastosowanie jednolity plan kont, który jakkolwiek dotyczy wyłącznie przedsiębiorstw państwowych i będących pod zarządem państwowym, to stał się i dla sektora prywatnego podbudową księgowości przebitkowej.

Jakkolwiek z zadowoleniem zanotować możemy postęp techniczny na odcinku księgowości, szczególnie przebitkowej, są dotychczas w większości wypadków uchybienia, które nie odpowiadają wymogom zarówno prawa pisanego jak zwyczajowego.

Paragraf 2 rozporządzenia Ministra Skarbu o prowadzeniu ksiąg handlowych, uproszczonych i podatkowych z dnia 31.10. 1946 r. (Dz. U.R.P. nr 65 1946) mówi, że księgi handlowe powinny być prowadzone w ten sposób, aby na ich podstawie można było dokładnie ustalić poszczególne składniki kosztów nabycia zakupionych towarów oraz kosztów wytworzenia wyrobów gotowych i półgotowych.

Niewątpliwie w obecnie prowadzonych księgach handlowych przedsiebiorstw przemysłowych znajdujemy pewne cechy, które dają dowód wysiłku w kierunku przestrzegania tego przepisu prawnego. Sprawa nie jest jednakże rozwiązana w całej rozciągłości tak, by nie było najmniejszego punktu zaczepienia. Analiza istotnego stanu rzeczy pozwala ustalić następujący stan rzeczy:

1. posiadamy w chwili obecnej takie przedsiębiorstwa przemysłowe, które prowadzą księgowość przemysłową w przebitce według jednolitego planu kont bez rozliczeń zużytego surowca i materiałów pomocniczych. Mamy na myśli przerzuty z klasy trzeciej do klasy czwartej jednolitego planu kont. Takich przedsiębiorstw jest stosunkowo najwięcej;
2. posiadamy również poważną ilość przedsiębiorstw, w których uwzględnia się już zużyty surowiec i materiały pomocnicze i w okresach miesięcznych, a najdalej w rocznych przerzuca się do klasy czwartej, — grupy 40 i kończąc na tym ostateczne rozliczenie przystępuje się z końcem każdego roku sprawozdawczego do zamknięcia kont księgowości;
3. wreszcie posiadamy najmniejszą ilość takich przedsiębiorstw, które przy wykorzystaniu klas piątej, szóstej i siódmej jednolitego planu kont dokonują właściwego rozliczenia kosztów przedsiębiorstwa i przeprowadzają zamknięcie roczne, a nawet miesięczne zgodne z przepisami i właściwymi zasadami księgowości.

Na tego rodzaju tj. trojaki stan rzeczy składają się rożne przyczyny. Przede wszystkim przykładowo wymienić wypada:

a) stosunkowo nikłe zainteresowanie księgowych-praktyków nad dokształceniem zawodowym czy to poprzez zawodową literaturę, czasopisma zawodowe, stowarzyszenia księgowych względnie kursy,
b) nikły napływ dobrego narybku młodzieży kończącej szkołę zawodową handlową średniego typu. Podpisany stwierdził osobiście, że wina tego stanu rzeczy najsilniej się uwydatnia w szkolnictwie zawodowym średniego typu, w którym grono nauczycieli posługuje się jeszcze po dziś dzień przestarzałymi i nieżyciowymi metodami nauki, nie dając uczącej się młodzieży tych wiadomości naukowo-praktycznych, z którymi absolwent spotyka się w życiu codziennym w zawodzie. Szkoły mają wprawdzie poważną ilość księgowych, lecz niestety nie na takim poziomie, jakiego wymaga zawód księgowego w praktyce.

Jeżeli z kolei zwrócimy uwagę na wyprowadzenie zyskowności w przedsiębiorstwie przemysłowym, to nie ulega najmniejszej dyskusji, że realizacja tych zadań będzie tylko wówczas możliwa, gdy aparat księgowy — a szczególnie rozprowadzenie kont, przerzuty i rozliczenia, tak zorganizujemy, że w etapie końcowym, tj. przy opracowaniu sprawozdawczości miesięcznej lub rocznej, wyprowadzimy we właściwy sposób zyskowność przedsiębiorstwa.

Zadanie powyższe łatwiej przeprowadzić w przedsiębiorstwie handlowym, — w przedsiębiorstwie przemysłowym wymagana jest już pewna znajomość zagadnień, a przede wszystkim niezbędne zainteresowanie się księgowego procesem produkcji.

Gdybyśmy przeprowadzili statystykę we wszystkich przedsiębiorstwach przemysłowych sektora prywatnego z podziałem na grupy wymienione w wyżej podanych trzech punktach, to nie ulega najmniejszej wątpliwości, że przewagę liczbową stanowiły takie przedsiębiorstwa, które prowadzą wprawdzie księgowość przebitkową, lecz tylko na znanych nam powszechnie klasach z zupełnym pominięciem kont rozliczeniowych i przerzucania zużytego surowca i materiałów pomocniczych do klasy czwartej jednolitego planu kont. W tym stanie rzeczy napotykamy na trudności przy analizie

Uchwała Komisji Dewizowej

Uchwała generalna Komisji Dewizowej nr 25/I z dnia 3 maja 1948 r. zezwoliła osobom fizycznym i prawnym mającym miejsce zamieszkania i siedzibę w kraju, na sprowadzanie z zagranicy do kraju zagranicznych pieniędzy papierowych w przesyłkach pocztowych do wysokości kwoty $ 1.000 lub jej równowartości określonej według cen kupna banknotów płaconych przez Narodowy Bank Polski w dniu nadejścia przesyłki do polskiego urzędu pocztowego. W związku z tą uchwałą okólnik Komisji Dewizowej nr 7 z dnia 31 marca br. wyjaśnia, że dokonanie przez adresata przesyłki rozdziału otrzymanej waluty obcej pomiędzy kilka różnych osób odbywać się może jedynie za zezwoleniem Komisji Dewizowej. (w)

zyskowności przedsiębiorstwa przeprowadzanej bądź to z własnej inicjatywy, bądź też przez zewnętrzne czynniki kontrolne.

Zagadnienie zyskowności i rentowności przedsiębiorstwa należy po dziś dzień do spraw niezmiernej wagi i z tej przyczyny organizacja księgowości musi być postawiona na takim poziomie, by na jej podstawie można było dotrzeć do wyników pokrywających się z rzeczywistością. Dla realizacji tych celów mamy w jednolitym planie kont przeznaczone trzy klasy: piątą, szóstą i siódmą pod nazwą „Konta rozliczenia kosztów".

Niewątpliwie większość księgowych podchodzi do tych klas z dość poważną rezerwą i to z tej przyczyny, że poza nagłówkiem samej klasy nie znajduje w jednolitym planie kont żadnego dalszego podziału na grupy, podgrupy itd., jak to ma miejsce w innych klasach planu kont. Najsampierw należy zwrócić tutaj uwagę, że rozliczenie kosztów ma w sobie charakter czysto specyficzny i indywidualny w każdym przedsiębiorstwie takich kosztów, jak koszty materiałowe, wytwarzania, administracji i sprzedaży nie można uogólniać i zastosować jedną i tę samą normę dla wszystkich przedsiębiorstw przemysłowych. Jest to pewnego rodzaju indywidualizm. Każde przedsiębiorstwo tej samej grupy ponosi odmienne koszty, a w porównaniu z innymi stosunek procentowy kształtować się będzie różnorodnie. I z tych właśnie przyczyn nakreślono jedynie normy i ogólne wskazania o znaczeniu ogólnym, — szczegółowe wypracowanie zależy już od specyficznych warunków pracy danego przedsiębiorstwa przemysłowego, przede wszystkim od procesu produkcji, ilości zużywanych surowców, materiałów pomocniczych i ilości otrzymywanych gotowych produktów, ewent. ubocznych użytecznych odpadków.

Zasadniczo wszystkie koszta przedsiębiorstwa (za wyjątkiem pozaoperacyjnych i rozliczeniowych) znajdujemy w klasie czwartej jednolitego planu kont. Ich układ jest wprawdzie dostateczny, lecz nie wystarczający dla przeprowadzenia analizy i wyprowadzenia zyskowności przedsiębiorstwa.

Rozliczenie kosztów przeprowadzamy w przeznaczonych dla tego celu klasach 5, 6 i 7 planu kont.

Wczuwam się dostatecznie, że zrozumienie tych zagadnień przez wielu księgowych napotyka na trudności. Mamy co prawda na ten temat w naszej literaturze zawodowej już pokaźną liczbę książek, lecz niezupełnie odpowiadających potrzebom zainteresowanego księgowego. Materiał analizujący zagadnienie tych kosztów jest albo podany na przykładzie nieodpowiadającym przedsiębiorstwu, w którym księgowy pracuje i trudno mu, że tak się wyrażę, ten materiał skopiować i dostosować do swego przedsiębiorstwa, albo materiał przedstawiony jest w sposób wysoce teoretyczny i niezrozumiały. Mamy ponadto i takie przykłady, które z uwagi na konieczność zaprowadzenia całego szeregu faz raportowych (codziennych, tygodniowych i miesięcznych) nie pozwala księgowemu dotrzeć do takich wyników, które w rezultacie pozwoliły mu wyprowadzić zyskowność przedsiębiorstwa.

Ogólnie przyjmujemy, że przy pomocy wypracowanych dziennych raportów sprawozdawczych z przebiegu pracy i zużycia materiałów opracowujemy arkusze rozliczeniowe dochodząc do wyniku z dwojakiego punktu widzenia, a mianowicie tak, by:

1) ustalić koszty przypadające na każdy dział (komórkę, oddział, wydział) przedsiębiorstwa przemysłowego,
2) ustalić koszt własny każdego wytwarzanego rodzajowego produktu.

Te zagadnienia przeprowadza się drogą rozliczenia kosztów oddzielnie dla każdego wytyczonego kierunku w klasie piątej i szóstej. W klasie siódmej występują zbiorowo koszta produkcji.

Gdybyśmy pragnęli analizowany materiał przeprowadzić ściśle według jakiegokolwiekbądź podręcznika naukowego napotkalibyśmy niewątpliwie na trudności w praktyce. Przedsiębiorstwo przemysłowe sektora prywatnego ogranicza się z reguły do prowadzenia kosztów ogólnych, a kierownictwo nie zdecydowałoby się do wprowadzenia takich zarządzeń (mamy na myśli raporty sprawozdawcze), w wyniku których zwiększyłby się nakład pracy i finansowy. Przyczyny te zmuszają nas do znalezienia takich metod postępowania, które pozwolą wyprowadzić zyskowność przy stosunkowo mniejszym wysiłku, a przede wszystkim pozwolą jeszcze niezupełnie zorientowanemu w tych sprawach księgowemu poczynić pierwsze kroki w kierunku wyprowadzenia właściwej zyskowności i metod przeprowadzenia sprawozdania rachunkowego.

Celem umożliwienia realizacji tych zadań omówimy w następnym numerze Tygodnika na prostym przykładzie w jaki sposób dojść do wyników zyskowności przedsiębiorstwa przemysłowego przy pomocy arkusza rozliczeniowego kosztów i skorzystaniu z klas jednolitego planu kont, przeznaczonych na rozliczenie kosztów. Będzie to przykład niekoniecznie pokrywający się z pełnymi wymogami podawanymi w literaturze i nauce, lecz spełni swe zadanie o tyle, że ułatwi przejście księgowemu z obecnego stanu pewnych niejasności do systemu zalecanego po chociażby rocznej próbie w codziennym życiu zawodowym.

Mgr M. NOWICKI

(Ciąg dalszy w następnym numerze)

SZKOLNICTWO ZAWODOWE

Właściwa obsługa klienta (I)

Cykl artykułów poświęconych temu zagadnieniu ma na celu podniesienie poziomu obsługi klienta. Z artykułami tymi w dobrze zrozumianym interesie, powinni się zapoznać zarówno kupcy jak i obsługa sklepowa.

W gospodarce planowej właściwa obsługa klienta polega na pozytywnym ustosunkowaniu się sprzedawcy do publiczności. Ten pozytywny stosunek polega na tym, że przy sprzedaży brany być musi przede wszystkim pożytek posiadania przez nabywcę danego przedmiotu. Właściwa obsługa wymaga od sprzedawcy nie tylko znajomości klienta, lecz również znajomości towaru, który sprzedaje. Jest to umiejętność, którą można nabyć ucząc się i praktykując. Nawet tzw. „urodzony sprzedawca" powinien ująć w ramy „swoje wrodzone zdolności" i podejść do swego fachu poważnie i rzeczowo. W gospodarce planowej sprzedawca pomaga państwu w rozprowadzaniu towarów, bez względu na to, czy pracuje w przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielczym czy prywatnym. Jego jedno słowo może uspokoić, lub podniecić, jedno zdanie — zachęcić, lub zniechęcić. Jest on bowiem końcowym ogniwem w łańcuchu dystrybucyjnym, mającym bezpośredni kontakt i wpływ na konsumenta.

Kto jest klientem i jakie są jego cechy?

Klientem jest każda osoba, która przychodzi do przedsiębiorstwa w celu nabycia towarów lub w celu skorzystania z usług (np. poczta). Wyraz „klient" jest pochodzenia łacińskiego i po polsku oznacza to samo co odbiorca.

Klientów można podzielić pod względem płci na: kobiety i mężczyzn, lub też pod względem wieku na:

dzieci (do 12, 13 lat),
młodzież (od 12, 13 do 21),
ludzi młodych (od 21 do 35),
ludzi w wieku średnim (od 35 do 55),
i ludzi starszych (od 55 w górę).

Cechy klienteli żeńskiej.

Kobieta dysponuje ok 80% wydatków ponoszonych przez rodziny, a to jako —

kierowniczka indywidualnych gospodarstw domowych,
kierowniczka stołówek, internatów, pesjonatów itp.

Kobieta, w większości wypadków, dostarcza rodzinie pożywienia, zaopatruje ją w ubranie, dba o jej zdrowie, posyła dzieci do szkoły, dysponuje pieniędzmi, które dostarcza jej mąż, lub które zarabia sama.

W związku z szerokim wachlarzem obowiązków, jakie spełnia — kobieta zna się na artykułach spożywczych, na materiałach, bucach, bieliźnie, orientuje się w środkach leczniczych, zakupuje książki i materiały piśmienne. Kobieta dba o wygląd domu i wygody, o meble, narzuty, firanki, lampy, obrusy, naczynia kuchenne i o tysiące innych drobiazgów umilających życie codzienne każdej rodziny.

Kobiety są bezwzględnie bardziej **spostrzegawcze**. Idąc albo wracając z biura, kobieta zauważa dziesiątki drobiazgów, które dla mężczyzn nie istnieją. Zauważa, że przy sklepie „x" z materiałami stoi przy oknie wystawowym grupka ludzi, a przechodnie chętnie się do tej grupki dołączają. Widocznie nadszedł nowy transport jedwabi, wełen czy kretonów. Kobieta zauważa, że w sklepie „y" o godzinie 16-ej można zawsze dostać kiełbasę, którą lubi jej mąż, lub syn; gdy mija szybko sklep z nabiałem widzi, że tu taj biały ser kosztuje parę złotych taniej, niż w sklepie, w którym się zazwyczaj kupuje itp. itp.

Naturalnie, że to stałe, powiedzmy, „węszenie" za czymś, co może jej się przydać, albo za tym, co jest jej potrzebne — wyrobiło w kobiecie drugą jaskrawą cechę — **drobiazgowość**. Stałe natomiast operowanie cyframi pozwala jej na łatwiejsze pamięciowe opanowanie setek liczb dosłownie, i jest stwierdzone, że kobiety mają **lepszą pamięć do liczb**, niż do nazwisk.

Ogólnie mówiąc kobiety mają lepszą **pamięć wzrokową** niż słuchową. Dlatego tak łatwo reagują one na barwę i kształt. Lubią oglądać i dotykać. Szybciej reagują na kolory jaskrawe: czerwony, zielony, żółty.

Kobiety są uległe wobec nakazów mody, lubią rozmaitość, są bardziej **zmienne**, a nawet bardziej próżne niż mężczyźni. Należało by z tego wnioskować, że kobiety są rozrzutne. Nic podobnego! Gospodarując budżetem domowym muszą one pilnować ram, które ten budżet stwarza. Ten właśnie codzienny obowiązek przez setki lat spełniany, wyrobił w kobietach liczenie się z pieniędzmi, są więc one nie tylko **oszczędne**, ale także skąpe. Nawet, gdy klientka wie, że ceny są stałe, będzie się targować, aby zadośćuczynić swemu najgłębszemu instyktowi: — wydania jak najmniej pieniędzy.

Stałe przebywanie w sklepach w celu dokonania zakupów, wytworzyło w kobiecie jeszcze jedną cechę — **ciekawość**. Jest to cecha, która prowadzi do wiedzy. Prawie każda kobieta o żywej inteligencji mogła by, nawet bez nauki, stanąć za ladą sklepową i sprzedawać artykuły spożywcze, materiały i kosmetyki. Jeśli by nawet robiła to nieudolnie, nie znając zasad właściwej obsługi klienta, to w każdym razie znała by dostatecznie artykuł, aby móc o nim powiedzieć kupującemu parę słów.

Lecz stałe zajmowanie się drobiazgami i wnikanie w szczegóły obudziły w kobietach również inne jeszcze cechy. Na pierwsze miejsce tutaj wysuwa się **arbitralność**. Każdy sprzedawca potwierdzi, że kobiety nie lubią, gdy im się przeczy. Większość kobiet uważa, że są lepiej poinformowane od sprzedawcy, bo one odwiedzają dziesiątki sklepów, zaś sprzedawca zawsze znajduje się w jednym. Poza tym, jako osoby mające stale doczynienia z dziećmi mają w sobie wiele **cech nauczycielskich**, pouczania wszystkich w zakresie różnych dziedzin życia codziennego. Jakże często słyszy się w sklepie, jak kobieta — klientka daje rady sprzedawcy, lub nawet go karci.

Cechy klienteli męskiej:

W przeciwieństwie do kobiety — **mężczyzna** rzadko kupuje artykuły pierwszej potrzeby. Natomiast kobieta rzadko kupuje takie rzeczy jak rower, samochód, sprzęt elektrotechniczny, narzędzia techniczne, aparat fotograficzny, maszyny itp towary.

Mężczyzna niekiedy asystuje kobiecie przy kupowaniu sprzętów, stanowiących poważniejszy wydatek pieniężny, np. jak meble, dywany, radio, futro, zegarek. Interesuje go przede wszystkim cena, potem gatunek i wreszcie ilość. Ponieważ najczęściej zostaje przez kobietę zaprowadzony do upatrzonego przez nią sklepu, automatycznie mężczyzna traci swoją spostrzegawczość i **ulega** z góry narzuconemu projektowi. Jest więc **podatny na wpływy zewnętrzne**. Łatwiej można mu coś narzucić, niż kobiecie, nie ma bowiem takiego doświadczenia w kupowaniu jak ona. Powoduje to naturalnie tzw. **szeroki gest** i nieliczenie się z drobiazgami lub szczegółami.

Mężczyzna mając gorszą pamięć wzrokową niż kobieta, chętnie ulega pięknym słówkom i żywiej reaguje na zachętę niż na mowę. Każdą drobnostkę, która pomaga mu w dokonaniu sprawunku uważa za uprzejmość niemal indywidualną w stosunku do niego i żywo na to reaguje. Jest więc także **uczuciowy**.

Interesującą jest rzeczą, że kobiety reagują najbardziej na kolor czerwony, zaś mężczyźni — na czarny. Kolor czerwony natomiast stoi u nich na drugim miejscu równorzędnie z zielonym i żółtym. Natura męska jest poważniejsza i **bardziej zrównoważona** od kobiecej. Trzeba jednak równocześnie stwierdzić, że mężczyźni są większymi **konserwatystami** i gdy raz są zadowoleni ze sprawunku w jakimś sklepie, będą stale tam kupować. Konserwatyzm jak wiadomo jest cechą ludzi mało elastycznych i często niebłyskotliwych. Potwierdzeniem tego jest moda męska minimalnie zmieniająca się od dziesiątków lat. Mężczyźni biorą raczej na serio wszystko co się do nich mówi, nie lubią żartów, są łatwo **obraźliwi** i często **przeczuleni**. Mają jednak o wiele szerszy gest od kobiet, nie lubią się targować, szybko decydują się i poświęcają mało czasu na oglądanie.

Mężczyźni są w minimalnym stopniu mentorami, nie grzeszą wielką ciekawością, nie lubią tracić czasu na drobiazgi i są zadowoleni, gdy ich się szybko obsługuje.

Naturalnie, że są także kobiety, posiadające cechy wybitnie męskie i na odwrót. Zawsze się trafiają typy pośrednie, ogólnie jednak biorąc charakterystyczne cechy obojga płci występują zawsze i są widoczne — po paru zdaniach — dla dobrego psychologa sprzedawcy.

HALINA ZMIGRODZKA

Z życia Izb, Związków i Zrzeszeń

ZBIOROWY UKŁAD PRACY DLA HANDLU PRYWATNEGO

Równolegle do akcji prowadzonej na odcinku przemysłu prywatnego w sprawie podpisywania zbiorowych układów pracy, prowadzone były rozmowy na ten temat na odcinku handlu prywatnego. Podpisany ostatnio „Ogólnopolski układ zbiorowy pracy dla handlu prywatnego" przez Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Handlowych i Biurowych RP i Radę Naczelną Zrzeszeń Kupieckich RP — jest wynikiem tych rozmów. Układ ten w zasadniczej konstrukcji (część ogólna) podobny jest do układu w przemyśle prywatnym, ogłoszonego w numerze 3 OTG.

Reguluje on sprawy przyjmowania i zwalniania pracowników zatrudnionych w handlu prywatnym, zagadnienie płac i zaopatrzeń dodatkowych, czasu pracy, kwestie związane z miejscem pracy, narzędziami i ubraniami roboczymi oraz sprawy socjalne.

Dalsze zagadnienia poruszane w Układzie, to kwestia urlopów wypoczynkowych, okolicznościowych, sprawa zwalniania pracowników do prac społecznych, ochrona, higiena i dyscyplina pracy. Nadto — poza częścią ogólną — Układ zawiera załączniki z tabelą płac i tabelą zaszeregowań, protokóły dodatkowe dla poszczególnych branż i kategorii pracowników. (e)

OGÓLNE ZEBRANIE KOŁA ZZPIS

W dniu 13 maja br. w Gmachu Izby Przemysłowo - Handlowej w Warszawie odbyło się ogólne zebranie Członków Koła Zw. Zaw. Pracowników Instytucji Społecznych. Zebraniu, w którym wzięło udział ponad 100 osób przewodniczył kol. Radzio. Po powołaniu prezydium, mec. Grabowski złożył w imieniu ustępującego zarządu, sprawozdanie z dotychczasowej działalności, w którym zwrócił uwagę na znaczny rozrost Koła ZZPIS przy Izbie w związku z przystąpieniem do niego pracowników Związków Zrzeszeń, oraz pracowników Ogólnopolskich Zrzeszeń Przemysłu Prywatnego.

Z kolei złożyła sprawozdanie Komisja Rewizyjna, która następnie wysunęła wniosek o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi. Zebrani przyjęli wniosek przez aklamację.

Kol. Kazimierz Radzio omówił działalność, wyniki i rozwój Koła w okresie między I i II Kongresem Zw. Zawodowych, po czym wysunął projekt ufundowania biblioteki z dobrowolnych składek członków w ramach Czynu Przedkongresowego. Projekt przyjęto jednomyślnie.

Do nowego zarządu, który wybrano jednogłośnie weszli: przewodniczący — kol. Kwiatkowski, członkowie — kol. kol. Filipowski i Nowakowski, zastępcy członków zarządu — kol. kol. Ozdowska i Królikowski.

W imieniu Zarządu Okręgowego ZZPIS przemówił prezes Kapłan, który zwrócił uwagę na zadania i cele Związków Zawodowych oraz na zagadnienie współzawodnictwa pracy na terenie Izby. Sprawę współzawodnictwa pracy wniesiono na porządek dzienny już na zebraniu pierwszomajowym i wyłoniono specjalną komisję, która zajęła się racjonalizacją pracy i organizowaniem współzawodnictwa. Wysunięto potrzebę utworzenia odpowiednich sekcji i komisji.

Na zakończenie zebrania nowoobrany przewodniczący Koła — kol. mgr. Kwiatkowski nakreślił program pracy, stwierdzając m. in. pogłębiającą się współpracę z Dyrekcją Izby. (eug.)

Odpowiadamy Czytelnikom

„Ferropol" — Kraków. Marże zarobkowe (zysku brutto) dla producentów nie zostały ustalone ani przez Ministerstwo Skarbu ani też Biuro Cen Ministerstwa Handlu Wewnętrznego. Nie posiadamy danych porównawczych i kalkulacji przemysłu uspołecznionego dla narzędzi rzemieślniczych, szczotek drucianych oraz oliwiarek do maszyn. W praktyce ustalania cen Biuro Cen uwzględnia marże 10% zysku brutto dla producenta obliczone od wszystkich kosztów surowca, robocizny, warsztatowych i handlowych. W najbliższych tygodniach nasz Instytut Wydawniczy wydaje pracę poświęconą kalkulacji i cenom produkcyjnym i w tej pracy temat zapytania rozpatrywany jest szczegółowo.

ISKRA — jak wyżej. Źródła surowcowe może wskazać właściwe Zrzeszenie Przemysłowe.

A.T. — Bielsko. Nowe ceny żelatyny podaliśmy ściśle. Do cen fabrycznych „Bacutilu" należy dobić 10% marży hurtowej i 25% marży detalicznej (patrz. str. 6 Przeglądu Wykazów Marż Zysku Brutto — wykaz A nr. 12). Jak stwierdziliśmy zapasy żelatyny sprzedawano po dawnych cenach nawet w sklepach sektora uspołecznionego.

Obecnie wprowadzono ceny zniżone.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
Warszawa, Flory 3
tel. 8-54-70, 8-61-56, 8-66-30
Redaktor przyjmuje od 11 – 13
Oddział w Poznaniu, Mickiewicza 31
tel. 5-18-62, 23-65/6
Oddział w Gdyni, ul. Pułaskiego 6, tel. 30-80
Oddział w Szczecinie, Al. Niepodległości 40, tel. 23-85
Redakcja rękopisów nie zwraca.

Redaguje: Komitet Redakcyjny
Wydawca: Gospodarczy Instytut Wydawniczy, sp. z o. o. Izb Przemysłowo-Handlowych
Konto P. K. O. – 1-5001.

Prenumerata: miesięcznie 150.–, kwartalnie 450.–, półrocznie 900.–, rocznie 1.800 zł.
Cena numeru zł 50.

CENNIK OGŁOSZEŃ:
1/1 strony 50.000 zł 1/2 str. 25.000 zł 1/4 str 13.000 zł.
Ogłoszenia wymiarowe: 70 zł za milimetr szerokości 1 łamu (kolumna ma 3 łamy) w tekście o 25 % drożej.

Drukarnia: Spół. Wyd. „Wydawnictwo Ludowe" W-wa Skolimowska 5.
B-76156